Opgroeien in West

Onderzoeksrapport Wijkraadpleging Utrecht-West 2016

Utrecht, december 2016

L. Smulders

L. van Es

B. Karaduman

labyrinth Onderzoek & Advies

wijk raad west

Dit onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van Wijkraad West:

© Copyright 2016, Labyrinth Onderzoek & Advies
Archimedeslaan 16
3584 BA Utrecht

T: 030 2627191
E: info@labyrinthonderzoek.nl
W: http://www.labyrinthonderzoek.nl
Foto: Henni Bunnik

Alle rechten voorbehouden
Niets uit deze uitgave mag - door iemand anders dan de opdrachtgever - worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE **3**

1. INLEIDING **5**

1.1. AANLEIDING ONDERZOEK 5
1.2. DOEL- EN VRAAGSTELLING 5
1.3. BEGRIPPEN 6
1.4. METHODEN VAN ONDERZOEK 8

2. OPGROEIEN IN WEST **10**

2.1. WAT CIJFERS… 10
2.2. BELEMMERINGEN BIJ OPGROEIEN IN WEST 10
2.3. AANBOD VAN VOORZIENINGEN 11
2.4. WEST VERGELEKEN MET ANDERE WIJKEN 13
2.5. SAMENVATTEND 14

3. OPGROEIEN IN DE BUURTEN VAN WEST **15**

3.1. COMPLEX 507 15
3.2. HALVE MAAN 18
3.3. SPINOZAPLANTSOEN 20
3.4. VERDOMHOEKJE 22
3.5. DE VIER BUURTEN MET ELKAAR VERGELEKEN 25

4. KINDEREN AAN HET WOORD: ENQUÊTE GROEP 7 & 8 ..... **28**

4.1. DE RESPONDENTEN 28
4.2. BUURTHUIZEN EN NASCHOOLSE ACTIVITEITEN 28
4.3. BUITENSPELEN, SPEELPLEKKEN EN VEILIGHEID 31
4.4. SCHOOL EN VEILIGHEID 34
4.5. VERKEERSOVERLAST EN VEILIGHEID 35
4.6. IDEEËN OM DE BUURT LEUKER TE MAKEN 36
4.7. SAMENVATTEND 36

5. CONCLUDEREND **37**

BIJLAGE 1: TOPICLIJST AANBIEDERS **40**

BIJLAGE 2: TOPICLIJST DOELGROEP **43**

BIJLAGE 3: ENQUÊTE LEERLINGEN GROEP 7 EN 8 45

BIJLAGE 4: CIJFERS 50

1. Inleiding

1.1. Aanleiding onderzoek

Utrecht-West is een bruisende, vitale wijk. De wijk is rijk aan voorzieningen en heeft een gemengde bevolkingssamenstelling. In statistieken (zie paragraaf 2.1.) scoort de wijk over het algemeen zeer behoorlijk. Wijkraad West ontvangt vanuit een aantal delen van de wijk, waaronder het zogenaamde 'Verdomhoekje', Complex 507, de Halve Maan, het Molenpark en het Spinozaplantsoen, echter signalen rondom de positie van kinderen en jongeren in de wijk. Het is mogelijk dat door positieve cijfers meer lokale zaken aan de aandacht van het beleid ontsnappen.

Een deel van de genoemde signalen hebben betrekking op de ontwikkeling en positie van jeugd (kinderen/jongeren) in en om de wijk. Zo hebben bepaalde delen van de wijk te maken met hangjongeren met weinig perspectief, blijft ouderparticipatie onder bepaalde groepen achter en verkeren alleenstaande moeders soms in een isolement. Dit alles terwijl middelen voor zorg en welzijn teruglopen en (jongeren)accommodaties onder druk staan.

Tegelijkertijd kent de wijk een aantal buurtorganisaties die zich onder andere richten op kinderen en jongeren in de wijk. Voorbeelden zijn Wishing Well West en Spinoza Presenteert.

Met dit kader als uitgangspunt, heeft de wijkraad besloten in 2016 een wijkraadpleging te houden rondom het thema 'Opgroeien in West'. De wijkraad heeft Labyrinth gevraagd deze wijkraadpleging, in samenwerking met een aantal buurtorganisaties, uit te voeren.

1.2. Doel- en vraagstelling

De wijkraadpleging heeft, rondom het thema 'Opgroeien in West', de volgende doelstellingen:

- Wijkraad West wil inzicht in de diverse belemmeringen die kinderen en jongeren kunnen ervaren bij het opgroeien in West, inzicht in wie deze kinderen en jongeren zijn en in welke buurten deze belemmeringen met name spelen.
- Tegelijkertijd wil Wijkraad West inzicht in denkrichtingen op welke manier kansen ontstaan en waardoor genoemde 'opgroeienden' het maximale uit de mogelijkheden halen.

Hieruit volgen een aantal onderzoeksvragen:

Tegen welke beperkingen lopen bestaande aanbieders van zorg en welzijn aan bij het begeleiden van kinderen en jongeren naar kansen voor ontwikkeling in Utrecht-West? In hoeverre sluit hun aanbod aan bij de huidige vraag van de kinderen en jongeren in de wijk?

Welke activiteiten ontplooien bestaande buurtorganisaties in Utrecht-West, voor wie, en spelen ze daarmee een rol om de kinderen en jongeren kansen binnen bereik te brengen?

In hoeverre kunnen deze organisaties dienen als 'best practice' voor andere buurten in Utrecht-West? En zo ja, op welke wijze? En in hoeverre kunnen op deze manier de beperkingen van bestaand aanbod zorg en welzijn worden opgevangen?

1.3. Begrippen

In bovenstaande doel- en vraagstelling zijn een aantal begrippen opgenomen die hieronder verder worden gedefinieerd.

Utrecht-West

Utrecht-West is gelegen aan de westkant van de stad, met aan de oostkant het stationsgebied en het oude centrum, aan de noordkant Utrecht Noordwest, aan de zuidkant Utrecht Zuidwest en aan de westkant het Amsterdam-Rijnkanaal met daarachter Leidsche Rijn. De wijk herbergt zeer uiteenlopende buurten, met zowel vooroorlogse arbeiderswijken als Lombok, naoorlogse flatwijken als Halve Maan en een 'chiquere' buurt als Oog in Al (een typisch tuindorp). Ook qua bevolkingssamenstelling is de wijk zeer gemengd. Belangrijke verkeersaders in de wijk zijn de Vleutenseweg, Spinozaweg, Lessinglaan en Joseph Haydnlaan. De Kanaalstraat vervult daarnaast een belangrijke wijkoverstijgende functie, zowel commercieel als qua ontmoetingsplek. De wijk bevat drie parken: Park Oog in Al, het Majellapark en het Molenpark. Officieel behoort het bedrijven- en industrieterrein Lage Weide ook bij de wijk, maar dit gebeid is vrijwel onbewoond en derhalve voor dit onderzoek beperkt relevant.

Belemmeringen

Niet alle bewoners van West krijgen tijdens hun jeugd evenveel ontwikkelingskansen. Een aantal factoren zijn hierop van invloed, allereerst de situatie thuis. Problemen die zich achter de voordeur voordoen, zijn voor de buitenwereld moeilijk zichtbaar, maar van grote invloed op de ontwikkeling van het kind. Sommige kinderen groeien op in relatief arme gezinnen met beperkte middelen. Ook de woonsituatie en vanzelfsprekend de opvoeding zijn van invloed. De gezondheid speelt een rol, waarbij eet- en beweegpatronen doorslaggevend zijn. Daarnaast zijn er 'externe factoren': zoals de situatie op school (waaronder ook de mate van ouderparticipatie), het sociale netwerk, lidmaatschap van (sport)verenigingen, etc.

Bestaande aanbieders van zorg en welzijn

Op het gebied van zorg en welzijn zijn in West verschillende organisaties actief. Zo kent de wijk stedelijke organisaties die in West veelal wijkbreed actief zijn, zoals Me'kaar, JoU en Buurtteam Jeugd & Gezin, en *bottom up* organisaties die werken vanuit wijk en buurt zelf. Voorbeelden van deze laatste zijn Wishing Well West en Spinoza Presenteert:.

Me'kaar

Me'kaar is een in Utrecht-West actieve organisatie bestaande uit sociaal makelaars en sociaal beheerders. De organisatie wordt door de gemeente gefinancierd. Me'kaar bouwt volgens haar website aan "duurzame relaties in de buurt, samen met bewoners, professionals en instanties. Als sociaal makelaar verzamelt en deelt Me'kaar kennis, verbindt partijen met elkaar en bouwt aan sociale netwerken"[1]. Daarnaast ondersteunen de sociaal beheerders van Me'kaar "vrijwilligers die actief zijn rondom het beheer (onder andere koffie schenken, koken, bar, telefoon aannemen) in buurtcentra en speeltuinen. Zij helpen vrijwilligers en bewoners om hiervoor de benodigde kennis en vaardigheden te ontwikkelen. Zij zorgen voor een vreedzame en veilige sfeer in buurtcentra en speeltuinen".

Het welzijnswerk in Utrecht is sinds een aantal jaar opnieuw ingericht. Organisaties dienen veel meer vraaggericht, in plaats van aanbodgericht te werken. Het initiatief moet hierbij bij de burger liggen. De sociaal makelaar is er om hen te ondersteunen en partijen aan elkaar te verbinden. Me'kaar is

[1] Bron: http://www.mekaarutrecht.nl/organisatie/, Geraadpleegd op 24 oktober 2014.

één van de organisaties die in Utrecht is voortgekomen uit het traditionele welzijnswerk en sinds een aantal jaar het sociaal makelaarschap in de stad vervult.

Me'kaar werkt in Utrecht-West vanuit drie locaties, te weten:

- Buurthuis Rosa aan de Malakkastraat in Lombok-West
- Pandje 1 & 2 aan het Herderplein in Halve maan
- Buurtcentrum Oase aan de Cartesiusweg

Daarnaast is Me'kaar betrokken bij de speeltuin Bankaplein in Lombok-West en verzorgen ze de zogenaamde Suikerspin, een speelgoed uitleen in het Molenpark in Lombok-Oost.

Stichting JoU

Stichting JoU is de stedelijke organisatie voor het jongerenwerk in de stad Utrecht. JoU is actief in alle wijken van de stad en richt zich op jongeren van 12 tot en met 23 jaar. JoU werkt in Utrecht-West vanuit haar locatie aan het Herderplein en op straat. Op straat worden ambulante jongerenwerkers ingezet en is JoU aanwezig met een bus, die op dit moment vanwege een toename van meldingen van overlast bij het Molenpark is gestationeerd. JoU en Me'kaar werken vrij nauw samen, mede omdat ze beide aan het Herderplein gevestigd zijn. Ook JoU wordt door de gemeente gefinancierd.

Buurtteam Jeugd & Gezin

In het eerder genoemde Buurthuis Rosa is eveneens het in Utrecht-West actieve buurtteam gevestigd. Alhoewel het buurtteam naar buiten toe wordt gepresenteerd als één organisatie, is zij in werkelijkheid in tweeën geknipt. Buurtteamorganisatie Sociaal Utrecht richt zich op volwassenen en Stichting Lokalis draagt zorg voor de basiszorg voor jeugd en gezin in de vorm van Buurtteam Jeugd & Gezin. Het buurtteam is volgens de gemeente "de spil in de zorg. Zij bewaken de samenhang in de zorg. De meeste zorgvragen handelen ze zelf af. En zij bepalen of een kind of een gezin wordt doorverwezen naar aanvullende zorg."[2] Elke basisschool in de wijk heeft een buurtteammedewerker, die één ochtend in de week op school aanwezig is. Daarnaast werkt het buurtteam samen met voorscholen, huisartsenpraktijken en het consultatiebureau. Waar JoU en Me'kaar een meer signalerende functie hebben, worden meer hulpbehoevende gevallen aan het Buurtteam overgedragen.

Politie

In Utrecht-West zijn, verspreid over de wijk, zeven wijkagenten actief. Elke wijkagent heeft hierbij zijn eigen buurt. In de wijk zelf is geen politiebureau gevestigd, de agenten werken vanuit het bureau in Kanaleneiland. Wel speelt een belangrijk deel van hun werk zich op straat in de wijk af. Ook zijn ze vaak op scholen in de wijk aanwezig.

Scholen

In Utrecht-West zijn 8 basisscholen gevestigd. Er is in de wijk geen middelbare school. De directeuren van de scholen komen periodiek samen voor een scholenoverleg.

Moskeeën

Utrecht-West huisvest twee moskeeën: de Ulu Moskee (Turks) aan het Moskeeplein op de Kop van Lombok en de Assouna Moskee (Marokkaans) aan de Justus van Maurikstraat in Nieuw-Engeland. De

[2] Bron: https://www.utrecht.nl/zorg-en-onderwijs/informatie-voor-professionals/zorg-voor-jeugd/. Geraadpleegd op 24 oktober 2016.

Ulu Moskee is de grootste moskee van de stad. Beide moskeeën organiseren verschillende activiteiten voor jongeren in de wijk, onder andere op het gebied van religie, sport en huiswerkbegeleiding.

Wishing Well West

Wishing Well West (WWW) is een in Complex 507 gevestigde sociale, culturele en groene ontmoetingsplek door en voor buurtbewoners. WWW heeft in het hart van Lombok twee ontmoetingsplekken / buurthuizen in zelfbeheer: Kanaalstraat 159 en 194. Beide panden zijn door buurtbewoners verbouwd en opgeknapt. Vanuit deze plekken worden programma's met en voor de buurt en de wijk georganiseerd. WWW verbindt, organiseert en heeft naar eigen zeggen een groot netwerk in de wijk. Ook werken ze samen met de ondernemers op de Kanaalstraat. Er werken nu 3 coördinatoren die samen met 70 vrijwilligers wekelijks diverse activiteiten verzorgen. Een aantal daarvan zijn op kinderen en jongeren gericht, zoals creatieve-, techniek- en taal- huiswerk lessen.

Spinoza Presenteert:

Spinoza Presenteert: is een in het Spinozaplantsoen gevestigde buurtorganisatie gericht op welzijn in het Spinozaplantsoen. De organisatie is voortgekomen uit plannen voor sloop van de buurt. Alhoewel de sloop niet is doorgegaan, is de organisatie nog steeds actief op verschillende terreinen. Zo organiseert ze activiteiten rondom de eetbare ontmoetingstuin in de buurt.

Vreedzame Wijk

In september 2013 zijn verschillende partijen in Utrecht-West gestart met de invoeren van het concept Vreedzame Wijk. Me'kaar levert hierbij de interne wijkcoördinator die in contact staat met alle scholen in de wijk. Een deel van de scholen werken op hun beurt met het Vreedzame School principe.

1.4. Methoden van onderzoek

Labyrinth heeft voor dit onderzoek een aantal verschillende methoden ingezet. Allereerst zijn er wijkbreed diepte-interviews gehouden met professionals die in de wijk actief zijn op het gebied van jeugd en opgroeien, te weten:

- Individueel begeleider Stichting JoU
- Ambulante gezinswerker en gezinswerker van Buurtteam Jeugd & Gezin
- Wijkagent
- Twee sociaal makelaars van Me'kaar
- Sociaal makelaars en betrokkenen bij buurtorganisaties Wishing Well West en Spinoza Presenteert:

Voor deze gesprekken is een topiclijst gebruikt. Deze topiclijst is opgenomen in bijlage 1 van deze rapportage.

Daarnaast heeft ter voorbereiding op de enquête onder basisschoolkinderen een gesprek plaatsgevonden met schoolleiders van verschillende basisscholen in de wijk.

Naast dat de stedelijke organisaties zijn geïnterviewd, is er voor het onderzoek ingezoomd op vier buurten in West, te weten Complex 507, de Halve Maan, Spinozaplantsoen en het Verdomhoekje. De keuze voor deze buurten is om twee redenen ingegeven. Allereerst omdat dit buurten zijn van waaruit de wijkraad signalen krijgt dat er zich een concentratie van sociaaleconomische problematiek bevindt. Daarnaast zijn in twee van deze buurten de eerder genoemde buurtorganisaties actief.

In alle vier de buurten zijn individuele en groepsgesprekken gehouden met de doelgroep: ouders, kinderen en jongeren. Daarnaast heeft in het Verdomhoekje een gesprek plaatsgevonden met de in de buurt werkzame mediators[3]. Ook voor deze gesprekken is een topiclijst gebruikt, welke is opgenomen in bijlage 2 van deze rapportage. In twee van deze buurten is voor het uitvoeren van deze gesprekken samengewerkt met een lokale buurtorganisaties (Complex 507 en Spinozaplantsoen). Door de situatie in deze vier buurten met elkaar te vergelijken, zeker op het gebied van de positie van buurtorganisaties, kunnen lessen worden getrokken die als input kunnen dienen voor het beantwoorden van de tweede en derde deelvraag van dit onderzoek.

Daarnaast heeft er een online en schriftelijke enquête plaatsgevonden onder leerlingen van de groepen 7 en 8 van basisscholen in de wijk. De hierbij gehanteerde vragenlijst is opgenomen in bijlage 3 van deze rapportage. In totaal heeft de enquête geresulteerd in 296 bruikbare vragenlijsten.

[3] De mediators zijn na aanhoudende klachten en incidenten door gemeente ingezet om in gesprek te gaan met bewoners en professionals in de buurt.

2. Opgroeien in West

In dit hoofdstuk worden de uitkomsten gepresenteerd die betrekking hebben op de gehele wijk Utrecht-West. Allereerst wordt hieronder een kleine inleiding over de wijk aan de hand cijfers gegeven. Vervolgens wordt een aantal thema's aangehaald die in de gesprekken aan bod zijn gekomen, wordt uitgeweid over het aanbod van voorzieningen, de locaties van voorzieningen en wordt de wijk nog met de rest van de stad vergeleken. In het volgende hoofdstuk komen de resultaten voor de afzonderlijke buurten aan bod.

2.1. Wat cijfers…

Cijfermatig bekeken is West op het gebied van het thema opgroeien een voor Utrecht redelijk gemiddelde wijk. Bijlage 4 bevat een overzicht van de bij de gemeente bekende gegevens. Hier springt een aantal zaken uit. Allereerst de grote verschillen tussen de drie subwijken:

- Zo kent de westkant van de wijk (Oog in Al en Welgelegen) relatief veel 0 t/m 17 jarigen en de rest van de wijk (Lombok, Leidscheweg, Nieuw Engeland, Schepenbuurt) relatief veel 0 t/m 3 jarigen en 17 t/m 24 jarigen.
- Het percentage dat doorstroomt vanuit de basisschool naar Havo of Vwo is in Lombok/Leidschweg relatief laag.
- In Oog in Al is het percentage bewoners dat tevreden is over het basisonderwijs relatief hoog.
- In Lombok/Leidscheweg is het percentage bewoners dat tevreden is over het basisonderwijs en de jongerenvoorzieningen in de buurt relatief laag en het percentage bewoners dat overlast ervaart van jongeren op straat in de buurt is relatief hoog.
- In Oog in Al is het percentage bewoners dat zorgen heeft gehad over opvoeding relatief hoog.

Paragraaf 2.4 gaat verder in op West vergeleken met de rest van de stad.

2.2. Belemmeringen bij opgroeien in West

De gevoerde gesprekken geven meer diepgaande en gedetailleerde informatie over opgroeien in West. In deze paragraaf worden de belangrijkste uitkomsten uiteengezet.

Uit het gesprek met de medewerkers van het buurtteam bleek dat echtscheidingen en schulden volgens hun de belangrijkste problemen zijn die ze in hun werk tegenkomen. Schulden spelen met name bij jongeren zelf, maar in mindere mate ook bij gezinnen. Jongeren kunnen zelf een schuld opbouwen, bijvoorbeeld door onverantwoord gebruik van mobiele data en telefonie. Het kan ook zo zijn dat als ouders schulden hebben, en dat daardoor het gezin in problemen zit en het kind daar de negatieve gevolgen van ondervindt. Schulden brengen volgens de respondenten weer andere problemen met zich mee, zoals armoede en stress. Dit heeft weer een negatieve invloed op de pedagogische vaardigheden van de ouders.

Omdat het buurtteam direct op basisscholen aanwezig is, zijn echtscheidingen voor hun hier het meest zichtbaar. Kinderen onder de 12 jaar zijn volgens het buurtteam in deze gevallen ook het

meest hulpbehoevend, omdat ze minder voor zichzelf op kunnen komen. Alhoewel de medewerkers van het buurtteam toegeven dat ze dit niet met cijfers kunnen onderbouwen, geven ze wel aan dat echtscheidingen volgens hen relatief veel in Oog in Al voorkomen.

Voor de oudere doelgroep waar Stichting JoU zich op richt is 'onderwijs en arbeidsmarkt' een belangrijker thema, waarbij problemen bij het vinden van een stage zorgen baren. Alhoewel dit geen specifiek probleem voor West is, speelt dit wel een grote rol in het werk van JoU in West. Het blijkt voor jongeren met een bi-culturele achtergrond vaak lastig om een stage te vinden. Hierdoor kunnen jongeren hun opleiding vaak niet afmaken, met alle gevolgen van dien.

De gesproken wijkagent geeft aan dat de jeugd in hun werk in West minder een aandachtspunt is dan in andere wijken. Wat volgens hem wel speelt is drugsoverlast veroorzaakt door de groep van 18 t/m 23 jaar oud, met name rondom de Kanaalstraat, het Molenpark en Nieuw Engeland. Ook de gesproken medewerker van JoU haalt dit punt aan. Alhoewel deze overlast niet per se wordt veroorzaakt door jeugd uit de wijk, ervaren bewoners van de wijk hier wel degelijk overlast van. Alhoewel er cameratoezicht is, weten de jongeren volgens de respondent vaak precies waar de camera's hangen. Overigens is het opvallend dat in het gesprek met de wijkagent heel specifiek overlast door autochtone jongeren uit Oog in Al wordt aangehaald. Dit terwijl dit juist één van de meest welvarende delen van de wijk (of zelfs de stad) is, waar men dit niet direct van zou verwachten.

Iets anders wat door velen wordt aangehaald is de populariteit van lachgas-patronen onder de jeugd in West. Alhoewel de patronen lang niet altijd door jongeren uit de wijk zelf worden geconsumeerd, zorgt dit met name rondom de Kanaalstraat[4] voor overlast voor bewoners.

2.3. Aanbod van voorzieningen

Door meerdere gesproken respondenten het beperkte budget voor voorzieningen voor kinderen en jongeren, wat gekrompen is door bezuinigingen, als problematisch gezien. De toegevoegde waarde die de speeltuin aan het Bankaplein voor de buurt heeft, wordt hierbij als positief voorbeeld aangehaald. Omdat het budget vanuit de gemeente voor dergelijke speeltuinen is teruggeschroefd, verliest men ook de sociale controle die het beheer van een speeltuin met zich meebrengt. Een medewerker van het buurtteam vertelt:

> *"Voorheen werd een speeltuin door een speeltuinmedewerker gerund, en die kende dan echt alle kinderen, alle broertjes daarvan en ook de criminele broertjes van hen. En die kende de ooms en tantes en de hele familie, en die kon iemand aan z'n kraag trekken zo van 'hé joh let eens op je broertje want dat gaat echt helemaal mis'. En dat mis je nu. Want er is teveel doorstroom van medewerkers en al die oude kennis raakt kwijt. En omdat alles door de buurt gedaan moet worden, hebben ze ook maar echt één uur per week om daar wat te doen. Dat werkte vroeger beter." [Gezinswerker Buurtteam Jeugd & Gezin]*

Doordat de verantwoordelijkheid nu meer bij de burger zelf wordt gelegd, is het aanbod van voorzieningen afhankelijk geworden van de bedrevenheid van de bewoner om zich een weg te banen door het ambtelijke doolhof op weg naar financiering. Niet iedereen is hier even bedreven in.

[4] Zie ook 'Overlast door lachgas', http://www.ad.nl/utrecht/overlast-door-lachgas~a7e5efba/. Geraadpleegd op 26 oktober 2016.

Daarnaast kan gebrek aan sociale cohesie in buurten hier een extra bemoeilijkende factor bij vormen. Hoofdstuk 3 gaat verder in op buurtorganisaties.

De gesproken medewerkers van Me'kaar gaan nog een stapje verder in hun kritiek. Zij maken zich sterk zorgen over de bezuinigingen en gaan zelfs zo ver om het kapitaalvernietiging te noemen. Ze hebben het gevoel niet meer te kunnen investeren in duurzame relaties met de wijk en de grip op de jeugd kwijt te raken. Ook staat de talentontwikkeling van kansarme jeugd volgens hen sinds de bezuinigingen flink onder druk. Juist het welzijnswerk kan, volgens hen, kinderen van ouders die weinig te besteden hebben, helpen hun talenten tot uiting te brengen, wat zonder stimulans van buitenaf niet gebeurt. Hierdoor wordt de kloof tussen arm en rijk volgens de gesproken medewerkers vergroot.

Opvallend is dat de gesproken medewerker van JoU een stuk optimistischer is over hun huidige werken. Hij geeft aan dat reorganisaties in hun werk positief zijn uitgepakt, en ze nu meer kunnen inspelen op de wensen van jongeren zelf en dat de ontwikkeling van de jongeren hiermee gestimuleerd wordt. Ook geeft hij aan dat het feit dat JoU nu in de hele stad actief is, ervoor heeft gezorgd dat de organisatie professioneler is gaan werken, lijnen korter zijn geworden en ze minder op een eilandje werken. Jongeren blijven immers niet altijd in hun eigen wijk. Voorheen werd het jongerenwerk per wijk door een aparte organisatie werd uitgevoerd. Als een jongere dan uit een andere wijk kwam, was het vaak lastig schakelen tussen deze verschillende organisaties. Het feit dat er nu een stedelijke organisatie is, heeft ervoor gezorgd dat jongeren effectiever begeleid kunnen worden.

De medewerkers van het buurtteam haalden nog een aantal specifieke voorzieningen aan waar het volgens hen aan ontbreekt. Het gaat hierbij vooral om aanbod op het gebied van "talent-specifieke ontwikkeling", zoals plekken bij voetbalclubs[5] of cursussen voor kinderen. Men geeft aan contact te hebben met Wishing Well West (zie paragraaf 3.1.), maar deze organisatie zou volgens het buurtteam overvraagd worden. Daarnaast noemen de gesproken medewerkers van het Buurtteam twee projecten die zich specifiek richting op overgewicht. Het gaat hierbij om BOF, georganiseerd door een in de wijk actieve fysiotherapeut, en 'Tigers op recept' van Me'kaar, het Buurtteam, JGZ en de gemeente. Beide projecten hebben volgens het Buurtteam hun waarde bewezen op het gebied van weerbaarheid van kinderen en overgewicht. Ze zijn dan ook teleurgesteld over het feit dat de subsidie voor de laatste vanaf 2017 wordt stopgezet.

Ook het aanbod van het Wilde Westen in de Cereolfabriek komt tijdens meerdere gevoerde gesprekken aan bod. Alhoewel de activiteiten volgens de respondenten zeker van toegevoegde waarde zijn, is het een gemis dat bij een beperkt deel van de activiteiten U-Pas korting wordt gegeven.

Het Wilde Westen heeft bij navraag aangegeven dat ze zich ervan bewust zijn dat hun activiteiten niet voor iedereen betaalbaar zijn. Om deze reden zoeken en vinden ze naar eigen zeggen altijd mogelijkheden. Als iemand mee wil doen, dan kan dat volgens hun altijd. Als korting niet mogelijk is, zou er samen worden gezocht naar een oplossing. Ze geven hierbij aan dat het voor hun van toegevoegde waar zou zij dat leerkrachten, jeugd- en jongerenwerkers, huisartsen, fysiotherapeuten, consultatiemedewerkers, andere zorgprofessionals en actieve wijkbewoners in de wijk vertellen dat hun activiteiten voor iedereen zijn en geld nooit een drempel zou moeten vormen.

[5] Voor wat betreft voetbal wordt aangegeven dat dit niet specifiek voor West maar voor heel de stad een probleem is.

Ook voetbal en de mogelijkheden daartoe komen in meerdere gesprekken aan bod. Wachtlijsten bij voetbalclubs zijn lang en mogelijkheden tot voetballen in de wijk (bijvoorbeeld in een gymzaal) zijn beperkt.

Locaties en samenwerking

Uit de gevoerde gesprekken blijkt wel dat de locatie van de verschillende organisaties van invloed is op het bereik van hun aanbod. Zo geven de bewoners die in de buurten zijn gesproken aan dat er weinig in hun buurt te doen is als het gaat om activiteiten voor kinderen en/of jongeren. De eerder genoemde bus van JoU is te groot om het Verdomhoekje in te kunnen. Mede om deze reden is JoU nu op zoek naar een kleinere bus om ook in deze buurt aanwezig te kunnen zijn.

De medewerkers van het buurtteam vertelden dat zij het gevoel hadden dat jongerenwerk door hun vestiging aan het Herderplein (in Halve Maan) onvoldoende in andere buurten aanwezig is, en de jongeren daardoor uit het zicht zijn. Het Verdomhoekje wordt hierbij nadrukkelijk genoemd. De gesproken medewerker van JoU beaamt dit:

> *Voorheen zaten we op een goede locatie, waar je iedereen kan bereiken. […] Die vorige locatie was ook groter. Een gymzaal, voetbal, fitnesszaal, kookruimte, computerruimte. Je kon ook verschillende groepen in dezelfde tijd dienen. Hier [aan het Herderplein] niet. Je kan maar 1 groep bedienen. Dit is waarschijnlijk en kwestie van geld. Het werkt nu wel, maar je ziet wel dat als je centraal ligt dat je jongens makkelijker naar je toetrekt.*

De gesproken medewerker van JoU geeft aan dat de eerder genoemde drugsoverlast rondom de Kanaalstraat veelal door jongeren met een Marokkaanse achtergrond wordt veroorzaakt. Als mogelijk achterliggende reden wordt hierbij aangehaald dat het mogelijk is dat Turkse jongeren zich door de aanwezigheid van de Ulu Moskee minder overlastgevend gedragen.

Het is voor de in de wijk gevestigde organisaties prettig om bij elkaar in de buurt gevestigd te zijn. Dat zorgt voor korte lijntjes. Voorbeelden zijn Buurthuis Rosa waar zowel Me'kaar als het buurtteam zitten, als ook het Herderplein waar Me'kaar en JoU een locatie hebben en elkaar goed weten te vinden, wat door de bewoners van Halve Maan werd beaamt. Daarnaast wordt de samenwerking met het buurtteam door de gesproken wijkagent als zeer positief ervaren.

2.4. West vergeleken met andere wijken

Als wordt gevraagd naar de verschillen met andere wijken, vallen een aantal zaken op. Meerdere gesproken respondenten, waaronder zowel medewerkers van het buurtteam als ook Me'kaar, geven aan dat West voor hen één van de meest gemengde wijken van de stad is. Dit zorgt ervoor dat je als zorgprofessional moet kunnen omgaan met uiteenlopende doelgroepen: van yuppen en hoogopgeleide ouders tot kinderen van asielzoekers[6] en Marokkaanse ouders, het woont allemaal in West. Hierbij werd ook gerefereerd aan het feit dat deze gemengde bevolkingssamenstelling ervoor heeft gezorgd dat West buiten de Krachtwijken-aanpak viel. Dit terwijl de problemen in sommige buurten wel degelijk dermate ernstig waren dat ze dat extra steuntje in de rug, dat de krachtwijken-gelden konden brengen goed konden gebruiken. De medewerkers van Me'kaar halen hierbij aan dat zij het vergeleken met andere wijken (waarbij expliciet Noordwest wordt aangehaald) ook met relatief minder mankracht moeten doen.

[6] Het grootste AZC van Utrecht is in de wijk gevestigd.

Ook op het gebied van de Vreedzame Wijk-aanpak loopt de wijk volgens de gesproken respondenten achter op de rest van de stad. Desalniettemin zijn een aantal scholen, zoals in hoofdstuk 1 benoemd, actief als Vreedzame School en zijn zowel een aantal professionals als ook bewoners geschoold.

2.5. Samenvattend

In de verschillende gevoerde gesprekken zijn een aantal kwesties aan bod gekomen die volgens de verschillende professionals van invloed zijn op het opgroeien in West. Twee kwesties die spelen bij kinderen, zoals genoemd door medewerkers van het buurtteam, zijn schulden en scheidingen. Zij zien dat dit vooral een heftige impact heeft op basisschool kinderen en dat schuldenproblematiek zowel bij jongeren speelt als gezinnen. JoU benoemt daarnaast dat zij in West veel te maken heeft met problemen rondom opleiding en werk. Veel jongeren hebben moeite om een stageplek te vinden en kunnen daardoor hun opleiding niet voltooien. Verder wordt drugsoverlast rondom de Kanaalstraat door meerdere respondenten als een aanhoudend probleem genoemd.

De bezuinigingen op voorzieningen voor kinderen en jongeren zijn in West niet onopgemerkt gebleven. Meerdere respondenten benoemen dat gekorte budgetten voor buurthuizen en speeltuinen in de wijk een negatief effect hebben. Initiatief is meer bij de individuele burger komen te liggen, en er blijkt volgens hun nog weinig van de grond te komen. Dit kan komen doordat niet iedereen thuis is in mogelijk financieringsstructuren. Daarnaast kan ook de (geringe) onderlinge samenhang tussen bewoners een rol spelen. Door de medewerker van Me'kaar is verder benoemd dat bezuinigingen er toe hebben geleid dat de centrale rol die zij maar bijvoorbeeld ook een speeltuinbeheerder kon spelen in de wijk is afgenomen. Het zicht, en hiermee de controle op, kinderen en jongeren neemt daardoor af. Ook ontbreken specifieke talentgerichte voorzieningen voor kinderen om hen te stimuleren en kansen te bieden.

Wat betreft de samenwerkingen tussen de verschillende instanties in de wijk, wordt genoemd dat het als prettig wordt ervaren dat zij fysiek bij elkaar in de buurt zijn. Zo kan er snel worden geschakeld en/of worden doorverwezen.

3. Opgroeien in de buurten van West

Nadat in voorgaand hoofdstuk de uitkomsten van de gesprekken over de gehele wijk West zijn gepresenteerd, wordt in dit hoofdstuk ingezoomd op vier afzonderlijk buurten in de wijk, te weten:

- Complex 507
- Halve Maan
- Spinozaplantsoen
- Verdomhoekje (ook wel de Kop van Nieuw Engeland)

In twee van deze buurten zijn bewonersorganisaties actief, waarmee voor dit onderzoek is samenwerkt. Door de situatie in deze vier buurten met elkaar te vergelijken, zeker op het gebied van de positie van dergelijke bewonersorganisaties, kunnen lessen worden getrokken die als input kunnen dienen voor het beantwoorden van de derde deelvraag van dit onderzoek.

3.1. Complex 507

'Complex 507' is een buurt middenin Lombok in Utrecht-West. De grenzen van de buurt worden gevormd door de Van Riebeeckstraat in het zuiden, de Vleutenseweg in het noorden, De Johan Pieterszoon Coenstraat in het westen en de Lombokstraat in het oosten[7]. Het complex wordt doorkruist door de Kanaalstraat en kent in totaal 354 woningen in 11 straten.

De woningen stammen uit de jaren '20. De bouw was een initiatief van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen en heeft een bouwstijl verwant aan de Amsterdamse school. De poortgebouwen en achterliggende hofjes geven het, midden in de stad, een bijna dorpse allure. Alhoewel er jarenlang gepraat is over een eventuele sloop dan wel renovatie van het complex, is het op dit moment relatief

[7] De huizen aan de Johan Pieterszoon Coenstraat en Lombokstraat zelf vallen niet onder Complex 507.

stil op dit vlak. Hoewel Lombok in rap tempo aan het 'veryuppen' is, kenmerkt de buurt zich nog steeds door een gemengde bevolkingssamenstelling, met relatief veel huishoudens met een bi-culturele achtergrond en lage sociaaleconomische status (SES).

Er is de buurt een door bewoners opgezette ontmoetingsplek voor buurtbewoners en kunstenaars: Wishing Well West (WWW).

Wishing Well West

WWW is in 2008 opgericht, naar eigen zeggen na onrust rondom sociaaleconomische achterstand van buurt en haar bewoners. Een aantal bewoners merkten dat sinds de centralisatie van het welzijnswerk, de sluiting van panden als het lokale buurthuis en het ontbreken van lokale programma's, de buurt achteruit aan het gaan was. Er was volgens de organisatie een gebrek aan contact tussen het bestaande welzijn en de buurt. "Het buurtgevoel werd niet gevoed, er was geen vinger aan de pols." Volgens de organisatie resulteerde dit onder jongeren in chronisch op straat hangen, verveling, drugsmisbruik, alcoholisme en (drugs)criminaliteit, waarmee een verkeerd voorbeeld voor jongere kinderen werd gegeven. Ten tijde van de oprichting waren er volgens de organisatie bij bestaande instellingen als welzijn, politie en de woningcorporatie onvoldoende middelen en/of prioriteit om iets aan deze problemen te doen. Bewoners hebben daarom zelf het initiatief tot een eigen ontmoetingsplek genomen. Overigens benadrukt de organisatie dat het niet de recente bezuinigingen op welzijn zijn die voor hun aanleiding waren om zelf activiteiten te ontwikkelen. Er wordt gesteld dat het welzijn al sinds de jaren '80 een terugtrekkende beweging maakt.

Hangen op straat en carrièrekansen

Als bewoners wordt gevraagd naar de huidige situatie, geeft een meerderheid van de respondenten aan zich nog steeds zorgen te maken over hangjongeren op straat. Zowel bij jongeren die hun school niet afmaken als bij hen die dit wel doen, wordt het niet kunnen vinden van werk en stageplekken aangewezen als één van de grootste oorzaken van dit probleem.

Een respondent noemt hoe verleidelijk het is wanneer jongeren geen opleiding of werk hebben om zich op het criminele pad te begeven: "Ze hebben geen werk, geen school, hebben niets te doen en zien andere jongens die lekker op vakantie gaan en in mooie auto's rijden, de verleiding om je bezig te houden met drugs en criminaliteit is dan erg groot." Ook door de gesproken ouders wordt dit als een groot probleem voor de buurt gezien. Tegelijkertijd geven de gesproken jongeren aan dat de buurt hen ook positief heeft gevormd. Het multiculturele karakter van de buurt ziet men als van positieve invloed op het zelfvertrouwen van de bewoners van de buurt.

> *"De mix hier heeft me gevormd, ik sta overal open voor. Je leert andere culturen kennen, dat maakt je sterker en respectvoller naar anderen toe." [Mannelijke bewoner Complex 507, 21 jaar oud]*

Ontmoetingsplek en vertrouwenspersoon

De bezuinigingen op en sluiten van buurthuizen wordt door bijna alle geïnterviewden genoemd als oorzaak van overlast door jongeren op straat. Er is niet veel te doen in de buurt, er zijn weinig buurtvoorzieningen, de straat lonkt.

> *"Op een gegeven werden buurthuizen gesloten en dan kom je de verkeerde mensen tegen die het niet goed met je voor hebben" [Mannelijke bewoner Complex 507, 19 jaar oud]*

De geïnterviewde jongeren noemden bijna zonder uitzondering het gemis van een 'eigen plek'. Bijna allemaal hadden ze daar ook kanttekeningen bij: "Een buurthuis, maar niet in de traditionele vorm van dat jongens naar binnen kunnen en de hele dag alleen maar kaarten. Een soort laagdrempelig verzamelpunt in de wijk waar jongeren zo naar binnen kunnen lopen en kunnen uitleggen wat ze willen. Maar vooral, laagdrempelig, dus iemand die me begrijpt." Een dergelijke vertrouwenspersoon wordt frequent genoemd in relatie met een ontmoetingsplek. Belangrijker dan dat de vertrouwenspersoon dezelfde culturele achtergrond heeft, is dat de vertrouwenspersoon uit de buurt komt en het vermogen heeft de lokale jongeren te kunnen begrijpen, zo blijkt uit de interviews. Binding met de buurt en de doelgroep is hierbij volgens de respondenten essentieel.

Daarnaast wordt een ontmoetingsplek genoemd als plek waar intercultureel contact kan plaatsvinden. Alhoewel de basisscholen in de buurt volgens WWW op dit moment gemengder zijn dan vroeger, komen kinderen en jongeren van uiteenlopende culturele achtergronden (zowel etnische als sociaaleconomische) buiten school zeer weinig met elkaar in aanraking. Dit was volgens de organisatie vroeger anders, toen elke buurt zijn eigen buurthuis kende. Zo verteld een 50-jarige buurtbewoner dat hij nog steeds samenwerkt met Turkse en Marokkaanse vrienden die hij kent uit het lokale buurthuis in Complex 507.

Taal- en creatieve ontwikkeling

Sinds een jaar voert WWW in en om de buurt het sociaal makelaarschap uit. Ze werken naar eigen zeggen aan *community empowerment*, waarin zorg, welzijn en wonen integraal worden benaderd en met de buurt zelf worden opgezet en uitgevoerd. De organisatie biedt programma's voor volwassen, ouderen en veel activiteiten voor kinderen, zodat kansen en talenten vroeg worden gestimuleerd en problemen in een later stadium zo veel mogelijk worden voorkomen. Vier keer per week zijn er activiteiten voor kinderen, waar wekelijks 70 kinderen uit Complex 507 en omliggende buurten aan mee doen. Leerlingen van de Parkschool, Villa Nova en speciaal onderwijs vormen de grootste groep. Volgens de organisatie komt meer dan een derde van de deelnemers uit sociale woningbouw in nabijgelegen buurten. Ook kinderen van winkeliers in de Kanaalstraat zijn een belangrijke doelgroep.

De activiteiten gaan in op creativiteit, techniek, sport, taal en talent en zijn volgens de organisatie ontstaan vanuit een concrete vraag van de kinderen zelf. De programma's worden samen met coördinatoren en vrijwilligers uit de wijk draaiende gehouden, waarbij stage- en leerplekken voor jongeren uit de buurt worden geboden. Kinderen, jongeren en ouders geven zelf input aan de programma's. Zo wordt op dit moment door lokale jongeren gewerkt aan een programma voor jongeren. Ze maken zich zorgen over de beperkte mogelijkheden op het gebied van werk en stages, en willen een aanvulling bieden op de activiteiten die op dit moment voor kinderen worden georganiseerd.

Met name voor de jeugd woonachtig in de sociale woningbouw in dit deel van West, waar ouders niet veel geld hebben voor bijlessen en cursussen, en voor kinderen met een bi-culturele achtergrond biedt het aanbod volgens WWW een waardevolle aanvulling op het reguliere onderwijs. Omdat ouders van deze kinderen vaak kampen met minder geld en /of een taalachterstand, missen deze kinderen vaak de begeleiding die kinderen met autochtone of ouders in rijkere buurten wel hebben. De taal- en ontwikkelachterstand die dit kan opleveren, is vaak van negatieve invloed op de verdere school- en arbeidscarrière. Ook qua creatieve ontwikkeling kampen de kinderen in het complex volgens WWW met een achterstand. Het gebrek aan financiële middelen bij de ouders zou ervoor zorgen dat de kinderen op creatief vlak een achterstand opbouwen, wat van negatieve invloed is op de rest van hun carrière.

WWW geeft aan in een paar jaar met weinig geld veel voor kinderen opgezet te hebben. Veel van de activiteiten worden op dit moment vanuit externe fondsen gefinancierd. Om een structurele aanpak

te borgen en kinderen en jongeren, lang en goed te begeleiden, pleit de organisatie voor een grotere en meer structurele bijdrage vanuit de gemeente. Anders kunnen de programma's volgens hun op de lange termijn niet worden doorgezet.

Pesten en Vreedzame aanpak

Alhoewel uit het gevoerde gesprek met de scholen bleek dat pesten wat hun betreft op dit moment in Utrecht-West geen acuut probleem vormt, geeft WWW aan dat de scholen vaak onvoldoende op de hoogte zijn van wat er buiten school gebeurd. Pesten is volgens hen dan ook wel degelijk een belangrijk probleem wat minder weerbare kinderen schade toebrengt. Kinderen geven zelf aan dat de Vreedzame School-aanpak niet werkt buiten school, er zou een meer diepgaande aanpak nodig zijn. WWW zou zelf graag in samenwerking met scholen en ouders individuele weerbaarheidstrainingen en groepslessen over het effect van pesten gaan geven. Daar moeten echter wel middelen voor beschikbaar zijn, omdat ouders het vaak zelf niet kunnen bekostigen.

De speeltuin aan het Bankaplein en het Molenpark zijn vanuit Complex 507 de dichtstbijzijnde speelplekken. Volgens WWW is dit voor veel ouders en kinderen te ver weg. Er zou behoefte zijn aan speelplekken in de buurt zelf, waar ouders vanuit hun eigen buurt zicht op hebben.

3.2. Halve Maan

Halve Maan is een buurt aan de westkant van Utrecht-West en is onderdeel van de subwijk Oog in Al. De grenzen van de buurt worden gevormd door het Amsterdam-Rijnkanaal in het westen, de Leidse Rijn in het zuiden, het Merwedekanaal en het noord en de Spinozaweg in het oosten, die de grens vormt met de rest van Oog in Al. De buurt kenmerkt zich door laagbouwflats uit de jaren '50. Centrale punten in de wijk zijn het Herderplein, Sportpark Marco van Basten en het Victor Hugoplantsoen.

De buurt huisvest een opvang voor asielzoekers. De buurt kenmerkt zich door een gemengde bevolkingssamenstelling met een voor de wijk relatief hoge concentratie van bewoners met een bi-culturele achtergrond en met een lage sociaaleconomische status (SES). Hieronder volgt een overzicht van de resultaten van de gesprekken die in de buurt zijn gevoerd.

Spelen op het Herderplein en het verkeer

De gesproken respondenten geven aan dat het Herderplein populair is voor kinderen om te spelen maar dat het onderhoud van het plein slecht is en er een gering aanbod van speeltoestellen is. Men zou graag wat waterpret willen voor de kinderen op het plein, bijvoorbeeld in de vorm van fonteintjes. Eén van de respondenten benoemt dat het plein eigenlijk niet geschikt is voor vrijspelen omdat het als een eiland omringd wordt door de weg en daarom gevaarlijk is. Er zou ook geen veilige route zijn om naar het plein te komen. Verder wordt er benoemd dat er veel smurrie/water blijft liggen als het regent. De respondenten geven ook aan dat overlast van drugsdealers een probleem is op het Herderplein, maar ook bij het kanaal.

Het verkeer is één van de punten dat veel ter sprake is gekomen in de gesprekken. Auto's zouden te hard rijden door de wijk en de verkeerssituatie rondom het plein wordt als onoverzichtelijk gezien. Dit zou gevaarlijke verkeerssituaties opleveren voor kinderen en maakt het volgens de respondenten ook lastig om kinderen op de fiets veilig naar school te brengen. Men denkt dat meer verkeersdrempels en éénrichtingsverkeer zouden kunnen helpen bij het oplossen van dergelijke problemen.

Een andere speelplek die wordt genoemd door één van de respondenten is de gemeenschappelijke binnentuin tussen de flats waarin de respondent woont. Het is positief dat het een afgesloten plek is waar kinderen veilig kunnen spelen maar de tuin is rommelig en de speeltoestellen die er staan zijn niet afgewerkt. Eén van de andere respondenten geeft aan dat bij haar flat de bewoners na de renovatie zich tegen speeltoestellen hebben verzet omdat zij bang waren voor geluidsoverlast.

Instanties

Door de respondenten wordt aangegeven dat zij hun onvrede over het Herderplein wel eens hebben besproken met de vorige sociaal makelaar. Deze sociaal makelaar is inmiddels met pensioen. Er wordt gesteld dat hij zichtbaar en actief was in de buurt. Als er al een opvolger is gekomen, zijn de gesproken bewoners niet met hem of haar bekend. Dit wordt als een gemis ervaren. Men geeft aan dat men graag een aanspreekpunt in de buurt wil, iemand die ook zelf op de bewoners afstapt. De vorige sociaal makelaar had volgens de respondenten een belangrijke rol in de buurt en hielp bewoners met uiteenlopende zaken van bemiddeling tot problemen met een schutting.

Bijna geen van de kinderen van de gesproken bewoners gaat naar Stichting JoU op het Herderplein. Eén van de respondenten gaf aan dat haar dochter één keer naar een activiteit was gegaan maar hiervan op de hoogte was gesteld door een vriendin. Door één van de bewoners wordt benoemd dat de plek weinig zichtbaar is. Ook zou er iets meer kunnen worden gedaan aan het verbinden van JoU aan de andere zaken op het Herderplein. Men hoopt dat Mitros iets gaat doen met het leegstaande pand op de hoek. Het zou een ontmoetingsplek in de buurt kunnen zijn, bijvoorbeeld als plek waar tegelijkertijd activiteiten zijn voor kinderen en moeders. Door de vrouwen wordt ook het Wilde Westen genoemd als een succesvolle plek. Zoiets zouden zij ook wel in hun buurt willen hebben. Alleen als kanttekening wordt door één van de respondenten geplaatst dat het aanbod van het Wilde Westen erg duur is.

Het buurthuis van Me'kaar dat aan het Herderplein gevestigd is, is bekend bij de gesproken bewoners. Zij geven echter aan dat sinds de bezuinigingen het onduidelijk is wanneer het buurthuis open is. Er zou volgens de respondenten een bordje moeten komen. Wel wordt benoemd dat het een populaire plek is bij de kinderen en dat er met name naar huiswerkbegeleiding veel vraag is. Twee bewoners benoemen dat Pandje 1 het heel goed doet en dat je daar speeltijden hebt. Maar ook hiervoor geldt dat de gesproken bewoners niet allemaal duidelijk is wat er georganiseerd wordt. Ook wordt er aangegeven dat sinds Portes Me'kaar is geworden niet duidelijk is wat zij precies doen

en bij wie je terecht kan. Volgens de respondenten zou er een verbeterslag gemaakt kunnen worden in de communicatie.

Eén van de gesproken bewoners benoemt dat zij wel bekend is met JoU in andere wijken maar dat ze hier weinig van hen hoort. Ook wordt aangegeven dat de respondenten het belangrijk vinden om te weten wie er werkzaam zijn voordat zij hun kinderen daar heen laten gaan en dat er veel initiatieven in de buurt zijn maar dat zij veelal langs elkaar werken. Dit standpunt wordt beaamt door de gesproken medewerkers van het buurtteam.

Specifieke problemen en huisvesting

Eén van de dingen die door de bewoners wordt genoemd over de bewoners in de buurt is dat er een aantal mensen wonen met specifieke problemen, zoals alcohol- en drugsverslaving, psychische problemen, dakloosheid of ex-gevangenen. Deze mensen veroorzaken overlast door bijvoorbeeld veel te schreeuwen. Voor deze mensen is niets in de buurt, geen ondersteuning of aanbod vanuit bijvoorbeeld Me'kaar. Volgens de respondenten zou het goed zijn als ook deze bewoners meer bij de buurt betrokken worden. Er wordt genoemd dat de aanwezigheid van veel mensen met problemen niet prettig is in een buurt met veel kinderen.

Wat volgens de gesproken medewerkers van het buurtteam een specifiek probleem is voor opgroeien in Halve Maan is de gebrekkige huisvesting. Ook de bewoners spraken hierover, maar gaven aan dat het wat dat betreft goed is om te zien dat de sociale woningbouw in de buurt nu een grondige opknapbeurt krijgt. Ook geven zij aan dat de samenwerking met de in Halve Maan actieve organisaties beter zou kunnen.

3.3. Spinozaplantsoen

Het Spinozaplantsoen is een buurt aan de westkant van Utrecht-West met 135 huizen in voornamelijk naoorlogse arbeidersflats van 2 hoog. De buurt is ingeklemd tussen het Amsterdam-Rijnkanaal in het westen, het Merwedekanaal in het zuiden, de verkeersader Spinozaweg in het oosten en het industrieterrein rondom de Douwe Egbertsfabriek en de Vleutenseweg in het Noorden. Door haar geografische ligging is de buurt enigszins afgescheiden van de rest van de wijk.

De buurt kenmerkt zich door een gemengde bevolkingssamenstelling, met relatief veel bewoners met een bi-culturele achtergrond en met een lage sociaaleconomische status (SES). Hieronder volgt een overzicht van de resultaten van de gesprekken die in de buurt zijn gevoerd.

Spinoza Presenteert:

In het Spinozaplantsoen is een door bewoners opgezette organisatie die welzijnsactiviteiten ontplooit actief: Spinoza Presenteert:. De organisatie is in eerste instantie voortgekomen uit onvrede over de gebrekkig onderhoud van de woningen, vanwege voormalige sloopplannen die herhaaldelijk

uitgesteld zijn. Alhoewel de sloop niet is doorgegaan, is de organisatie nog steeds op verschillende terreinen actief.

Middels community art projecten werkten een aantal kunstenaars – woonachtig in het plantsoen – samen met bewoners aan culturele activiteiten. Op deze manier proberen ze de buurt op een positieve wijze op de kaart te zetten bij woningcorporatie en gemeente. Daarnaast tracht men ontmoetingen, leefbaarheid en sociale cohesie te bevorderen. De buurt kenmerkt zich door relatief veel kinderen, terwijl er volgens de organisatie weinig voor hun te doen is. Veel projecten van de organisatie richten zich daarom op deze groep. Het welzijn is volgens de organisatie in de buurt veelal afwezig. Daarnaast maakten vanwege de specifieke geografische ligging weinig kinderen gebruik van het welzijnsaanbod elders in de wijk.

De huizen zijn inmiddels gerenoveerd, maar de organisatie bleef actief. Zo ontstond er in 2013 een gemeenschappelijke ontmoetingstuin, met een klein ontmoetingshuisje. Ook Spinoza Presenteert: geeft aan dat hun activiteiten niet zijn voortgekomen uit de meest recente bezuinigingen, maar dat de buurt al langer onvoldoende onder de aandacht lag bij bestaande welzijnsaanbieders.

Volgens Spinoza Presenteert: wonen er veel kinderen in het plantsoen (circa 80 volgens een onderzoek van Labyrinth in 2011), die woonachtig zijn in veelal grote gezinnen (6 á 7 personen) in kleine huisjes (50 m2). Hierdoor zijn de kinderen veelal buiten op straat te vinden. Waar het toezicht van ouders vaak tot aan de voordeur rijkt, zorgen activiteiten zoals deze volgens de organisatie voor sociale controle op straat. Bij de organisatie zijn 30 bewoners op vrijwillige basis betrokken. Sommige van hen werken in de tuin, andere organiseren kinderactiviteiten. Sommige werken een paar uur per jaar, anderen meer. Vanwege persoonlijke omstandigheden is er veel wisseling in de inzet van vrijwilligers. Tot en met 2015 zorgde de organisatie voor financiële middelen uit externe fondsen. Daarnaast ondersteund Me'kaar sinds begin 2015 4 uur per week.

Van positieve invloed op het effect van de activiteiten van Spinoza Presenteert:, is volgens de organisatie dat de betrokken personen zelf in de wijk woonachtig zijn. Op deze manier zouden bewoners elkaar leren kennen. Ze zien elkaar ook na de activiteiten op straat en maken vaker een praatje. Er ontstaan zodoende vriendschappen en samenwerkingen.

Qua jeugd bereikt men vooral kinderen tot en met 10 jaar en af en toe tussen de 10 en 14 jaar. Opvallend is dat de organisatie aangeeft met name kinderen van Marokkaanse afkomst te bereiken. Zij zouden vanwege de grote gezinnen waar zij in opgroeien het meest behoefte hebben aan de georganiseerde activiteiten. Turkse jeugd woont vaak in kleinere gezinnen, zijn veelal wat ouder en hebben veel familie in de buurt. Nederlandse kinderen wonen eveneens in kleinere gezinnen, waarbij er minder behoefte aan activiteiten zou zijn. In totaal wordt het bereik op 45 kinderen geschat, waarvan circa 20 op regelmatige basis.

Tijd…

De organisatie geeft aan chronisch gebrek aan tijd te hebben. Op dit moment is men onder andere bezig met woensdagmiddagactiviteiten, tuinactiviteiten en -onderhoud, ondersteunen van bewonersinitiatieven, overleg met instanties, betrekken van vrijwilligers, inlichten nieuwe bewoners en administratie. Men gaat regelmatig langs de deuren om kinderen en ouders op de hoogte van activiteiten te stellen. Dit is tijdrovend, maar zou vanwege de benaderbaar- en zichtbaarheid het best werken. In totaal besteedt men gemiddeld twee maal zoveel uren als men vergoed krijgt. Men geeft aan vanwege een tekort aan tijd onvoldoende in te kunnen spelen op verzoeken van bewoners.

Zo zijn er verzoeken vanuit bewoners voor meer activiteiten voor tieners, een buurthuis en het opzetten van een vrouwengroep met de eerder genoemde Marokkaanse moeders. Naar aanleiding

van het verzoek om een vrouwengroep wordt door Me'kaar sinds augustus 2016 een sociaal makelaar ingezet. Volgens Spinoza Presenteert werkt dit echter niet zo goed als de inzet van een Marokkaanse bewoonster uit de buurt. Dit omdat de sociaal makelaar niet in de wijk woont, niet de nodige lokale contacten heeft en niet weet welke specifieke problemen er spelen. Daarnaast maakt de organisatie zich zorgen over verwarring die kan ontstaan als zowel Spinoza Presenteert: als Me'kaar in de buurt aan de slag gaan en de overleguren die nodig zouden zijn tussen de organisaties.

Ook komt de implementatie van de Vreedzame Wijk-aanpak vanwege gebrek aan uren niet van de grond. Daarbij is de organisatie van mening dat er voldoende tijd moet zijn om de Vreedzame Wijk-aanpak met kinderen en ouders in praktijk toe te kunnen passen. Gezinnen met stapelproblemen verwijst men door naar het buurtteam, waarbij men merkt dat er vaak een gebrek aan vertrouwen naar dergelijke instanties is. Een geïnterviewde bewoonsters geeft aan beter terecht te kunnen bij Marokkaanse organisaties als Al Amal, die beter bekend zouden zijn met voor de Marokkaanse gemeenschap specifieke problemen. Het zou volgens Spinoza Presenteert: dan ook goed kunnen zijn dat er in buurten als het Spinozaplantsoen meer speelt dan bij het buurtteam bekend, omdat ouders de weg naar het buurtteam zelf niet weten te binden. Bij de begeleiding naar instanties als het buurtteam zou de vrouwengroep volgens hun een positieve rol in kunnen spelen. Instanties kunnen bijvoorbeeld ter kennismaking naar een bijeenkomst van de groep komen.

De organisatie van Spinoza Presenteert: beaamt het in paragraaf 2.1 genoemde punt rondom het vinden van stages of werk, en geeft aan dat dit in hun buurt op dit moment een actueel aandachtspunt is. Hierbij geven ze aan dat ze niet de middelen hebben om hier zelf op in te springen, maar deze signalen wel doorspelen naar Me'kaar, de gemeente en meldpunt jeugddiscriminatie. Over deze laatste zijn negatieve signalen binnen gekomen van een vader die werd verbonden aan een carrière coach, aangezien de coach aangaf niks te kunnen betekenen. Daarnaast uit de organisatie haar zorgen over de vermeende aanwezigheid van drugspanden en -handel, die van negatieve invloed op het opgroeien van de kinderen in de buurt zouden zijn. Men vraagt zich af of dit voldoende onder de aandacht ligt van politie. Alhoewel bewoners de problemen wel aankaarten bij de wijkagent, merkt de organisatie dat mensen 'meldingsmoe' zijn en men het gevoel heeft dat er toch niks met de meldingen gedaan wordt. Er zijn zelfs geluiden van bewoners dat ze om die reden willen verhuizen. Tevens zien bewoners een toename van mensen met psychische of schuldproblematiek in de wijk, met bijkomende overlast. Deze bewoners houden hun hoofd net wel of net niet boven water en hebben aandacht nodig.

Een belangrijk punt van zorg is dat er volgens Spinoza Presenteert: onvoldoende wordt geïnvesteerd in buurten waar de gemeente en het welzijn onvoldoende bekend mee zijn. Er zou de neiging zijn om tijd en geld te steken in de plekken waar deze investering haar waarde bewezen heeft. Op deze manier zouden bewoners van het Spinozaplantsoen continu aan het kortste eind blijven trekken.

Afsluitend blijkt uit de gesprekken met bewoners dat er veel klachten zijn over de in de buurt aanwezige speelvoorzieningen. Ondanks de vernieuwing van de aanwezige speeltuin in 2009 zou deze niet voldoen aan de vraag uit de buurt. Hij is simpelweg te klein.

3.4. Verdomhoekje

Het zogenaamde 'Verdomhoekje', ook wel de Kop van Nieuw Engeland, is een buurtje met voornamelijk sociale woningbouw aan de oostkant van Utrecht-West. De buurt ligt ingeklemd tussen de Daalsetunnel in het oosten, de Vleutenseweg in het zuiden, het Wolff en Dekenplein en de Genestetstraat in het westen en het spoor in het noorden. Door de karakteristieke geografische ligging en de typische jaren '70 bouw voelt het buurtje redelijk afgeschermd van de rest van de wijk.

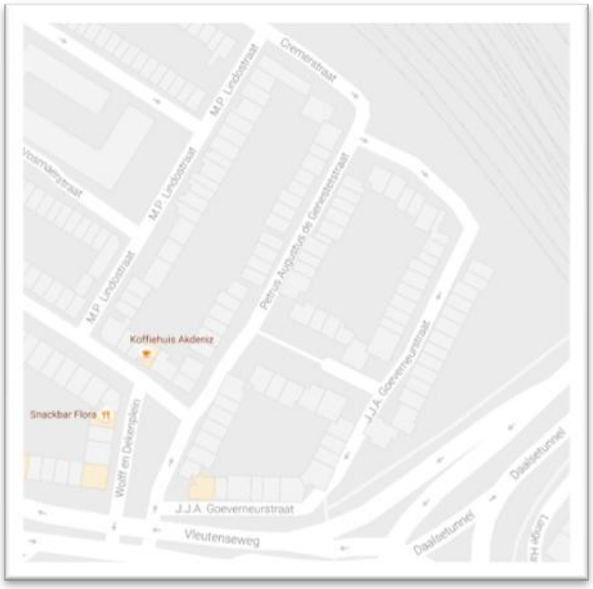

De buurt kreeg haar geuzennaam 'Verdomhoekje' in de jaren '70, voordat de buurt met een grootschalig sloop-/nieuwbouw traject onder handen werd genomen. Daarna bleef de buurt negatief in het nieuws komen, en is de naam gebleven. Meer neutraal wordt de buurt ook wel de 'Kop van Nieuw-Engeland' genoemd.

In het Verdomhoekje lopen op maatschappelijk vlak een aantal trajecten. Zo zijn er namens de gemeente twee mediators in de wijk actief, is een sociaal makelaar van Me'kaar actief in de wijk, werken woningcorporatie en gemeente aan de (her)inrichting van de wijk (o.a. op het gebied van speelplekken) en zijn er vanuit de gemeente zelf een aantal ambtenaren die de buurt onder hun hoede hebben. Er is sinds kort een actieve groep bewoners die door Me'kaar wordt begeleid. Deze groep heeft zich pas in het absolute eindstadium van dit onderzoek gevormd, en kon dan ook niet volwaardig worden betrokken bij het onderzoek. Mitros heeft een pand ter beschikking gesteld aan de buurt, waar onder andere de mediators en actieve bewoners gebruik van maken.

Hieronder volgt een overzicht van de resultaten van de gesprekken die in de buurt zijn gevoerd.

Speelplekken

De in het Verdomhoekje gesproken bewoners geven aan dat er in de buurt heel weinig te doen is voor kinderen. Er is alleen een voetbalkooi. De voetbalkooi was vroeger veel groter, maar is weggehaald vanwege een project langs het spoor. Nu is er een kleinere kooi voor in de plaats gekomen, waardoor de kinderen meer op straat zijn geen spelen. Ook één van de gesproken mediators gaf aan van kinderen gehoord te hebben dat zij de voetbalkooi te klein vinden en op een verkeerde plek geplaatst. Daarnaast speelt volgens hen bij de kinderen de vraag waarom er geen speelplek is op het plein bij de Kinkerstraat. De bewoners benadrukken dat Mitros mee zou moeten denken over deze situatie en iets creëren voor kinderen. Er mist volgens hen een buurthuis.

Ook benoemen de bewoners dat er te weinig plekken zijn om te sporten voor kinderen. Er zijn wel voetbalverenigingen in de buurt, legt één van de bewoners uit, maar het is lastig om kinderen daar in te schrijven. Volgens de respondent zijn er namelijk veel verenigingen die bang zijn om kinderen met een bi-culturele achtergrond in te schrijven. Beide bewoners benoemen dat deze kinderen meer betrokken zouden moeten worden bij verenigingen en dat de gemeente daar ook een rol in zou moeten spelen.

Volgens één van de bewoners wordt vanuit het wijkbureau op de klacht dat er te weinig plekken zijn voor kinderen om te spelen, gereageerd door te zeggen dat kinderen dan onder begeleiding naar een andere wijk kunnen om te spelen. De bewoner benoemt echter dat niet elke dag ouders beschikbaar zijn om de kinderen te begeleiden. Daarnaast zou er niets op loopafstand zijn en het niet veilig worden geacht om kinderen alleen onder de Daalsetunnel door te laten gaan.

De mediators benoemen ook het probleem van het ontbreken van een plek om samen te komen voor kinderen. Er zijn geen herkenbare ontmoetingsplekken voor kinderen. Daarnaast benoemen de mediators dat er veel problemen zijn met drugsoverlast in de wijk. De kinderen groeien op en zien dat in hun directe omgeving. Volgens hen zouden de scholen meer moeten doen om het onderwerp bespreekbaar te maken, zodat kinderen wat zij zien op de juiste manier kunnen interpreteren.

Instanties

De bewoners zijn weinig bekend met de verschillende instanties in de buurt. Zij geven aan dat er een stichting (via Portes) was die kinderen kwam ophalen om de kinderen in speeltuinen in andere buurten te laten spelen. De stichting zou echter twee jaar geleden door bezuinigingen failliet zijn. Hierna is er volgens de bewoners geen alternatief gekomen.

De bewoners noemen verder een initiatief vanuit de buurt om bij een oude school in de buurt een speeltuin op te richten. De gemeente zou niet naar dit voorstel geluisterd hebben en er nu weer huizen gebouwd hebben. Onder de gesproken bewoners overheerst het gevoel dat de gemeente niet naar hen luistert. Hierbij wordt als voorbeeld het referendum rondom het Westplein aangehaald[8]. Tegelijkertijd wordt gesteld dat er vanuit de bewoners zelf ook te weinig wordt georganiseerd voor kinderen en jongeren. Verder komt ter sprake dat er weinig vertrouwen is vanuit de bewoners in de toekomst van de wijk en dat het moeilijk is om mensen te mobiliseren. De bewoners zijn van mening dat initiatieven van instanties geen zichtbare resultaten opleveren en dat men niet meer gelooft in verandering. De zeer recent gevormde actieve bewonersgroep liet ten tijde van de afronding van dit onderzoek merken dat ze niet onverdeeld tevreden zijn over de begeleiding die zij krijgen van Me'kaar. Er zou veel druk op ze uitgeoefend worden om zich te organiseren, terwijl de bewoners in kwestie zaken in eigen tempo willen doen.

De gesproken bewoners zijn niet bekend met JoU, alhoewel wel wordt gerefereerd aan de in paragraaf 1.5 en 2.1 aangehaald bus. Men is bekend met het wijkbureau, maar er is weinig vertrouwen. Wel is de sociaal makelaar van Me'kaar voor de bewoners een bekend gezicht. De gesproken mediators hebben vanuit hun rol te maken met verschillende instanties en professionals in de wijk. Hun ervaringen zijn wisselend, en ze geven aan dat het sterk afhangt van het individu. De mediators werken vanuit de Vreedzame Wijk aanpak en hebben hier zeer positieve ervaringen mee. Zij geven aan dat in vergelijking tot andere wijken in Utrecht, de aanpak in West nog onvoldoende breed gedragen wordt. Desalniettemin geven ze aan dat ze merken dat professionals in de wijk zeer bereid zijn om samen stappen te zetten om tot oplossingen en verbeteringen te komen. In de lijn van de aanpak zou volgens de mediators een soort informele wijkregisseur van groot belang kunnen zijn. Een jongere die goed weet wat er in de wijk speelt, een aanspreekpunt is en ook eerlijk vertelt wat er speelt.

Sociale cohesie

Eén van de gesproken bewoners vertelde dat de buurtvereniging die al sinds de jaren 1980 bestond, recentelijk is opgeheven vanwege gebrek aan financiën, vergrijzing en een teruglopend aantal leden. Door de vereniging werden uitstapjes voor kinderen, een paar keer per jaar een buurtfeest en in de

[8] Er wordt hier gerefereerde aan het referendum over het stationsgebied. Alhoewel de uitkomst een ondertunneling van het Westplein bevatte, wordt dit uiteindelijk niet gerealiseerd.

lente een rommelmarkt georganiseerd. Er wordt nu geprobeerd de markt te behouden. Een andere bewoner gaf aan dat hij probeert te participeren maar dat het soms meer energie kost omdat de mensen die het organiseren familie zijn en elkaar goed kennen. Ook de mediators geven aan dat momenteel buurtinitiatieven gering zijn vanwege de moeizame contacten tussen bewoners.

De bewoners benoemen dat zij op dit moment geen overlast meer ervaren van jongens maar dat er wel nog steeds problemen zijn met discriminatie. Jongeren met een bi-culturele achtergrond zouden nergens geaccepteerd worden en weinig kansen hebben. Eén van de bewoners benoemt dat er meer sociale activiteiten zouden moeten worden georganiseerd om zo ook aan jongeren een goed voorbeeld te geven. De bewoners noemen een initiatief dat een aantal jaren georganiseerd werd waarbij in de buurt op het moskeeplein tijdens de ramadan iftar werd gevierd met tafels met eten. De bewoners waren hier positief over en gaven aan dat dit een goede manier was om de verschillende bevolkingsgroepen met elkaar in contact te brengen. De mediators benoemen dat er een slag gemaakt zou kunnen worden met het betrekken van ondernemers bij initiatieven in de wijk. Al met al is er volgens de bewoners nu weinig interactie tussen verschillende groepen, en wordt er tussen bewoners met een verschillende afkomst vooral over elkaar geklaagd.

De mediators zien de sociaaleconomische problemen als discriminatie en werkeloosheid als een van de grootste problemen in de wijk. Daarnaast geven ze aan dat zij geen sociale cohesie ervaren. Hoewel de mediators benoemen dat er volgens hen niet echt sprake is van groepen die tegenover elkaar staan, merken zij wel dat er een tegenstelling is tussen bewoners met een verschillende afkomst. Nog meer dan deze tegenstellingen, ervaren zij 'koude conflicten' in de wijk. Er wordt nauwelijks gecommuniceerd tussen de bewoners. Zo is het soms moeilijker om te zien wat er precies speelt. Ook merken zij wel dat bij sommige 'oude Utrechters' het gevoel leeft dat de wijk wordt overgenomen door buitenstaanders. Aan de ene kant worden verwijten gemaakt naar de bewoners met Marokkaanse afkomst dat zij verantwoordelijk zijn voor de drugsoverlast en dat 'wij Nederlanders' daar niets mee te maken hebben. En aan de andere kant zijn er islamitische families die aanstoot nemen aan mensen die in de zomer buiten op straat zitten, alcohol drinken en schreeuwen. In dit soort ideeën over 'de ander' voeden de mensen elkaar, maar er wordt niet mét elkaar gepraat. Daardoor is volgens de mediators wel eens flink geëscaleerd. Een dergelijk klimaat lijkt geen vruchtbare voedingsbodem voor initiatieven die het opgroeien van kinderen en jongeren ten goede komen.

Ook in het gesprek met het buurtteam kwamen de problemen in het Verdomhoekje aan de orde. Zo vertelden ze dat zij het gevoel hadden dat jongerenwerk onvoldoende in de buurt aanwezig is, en de jongeren daardoor uit het zicht zijn. Ook beamen de gesproken medewerkers van zowel het buurtteam, Me'kaar als de politie dat er onvoldoende speelmogelijkheden in het buurtje zijn. Vanwege de krappe opzet van de buurt, levert het buitenspelen van kinderen als snel overlast voor de buurt op.

3.5. De vier buurten met elkaar vergeleken

Als de situatie in de vier buurten en de mate van zelforganisatie met elkaar wordt vergeleken, vallen een aantal zaken op. Allereerst is het opvallend dat beide voor dit onderzoek betrokken buurtorganisaties benadrukken dat ze actief zijn geworden omdat het bestaande welzijn al langer te weinig in hun buurt aanwezig zou zijn, niet vanwege de recente bezuinigingen op welzijn. Voor beide organisaties geldt dat ze afhankelijk zijn van externe fondsen, waardoor verduurzaming van hun werk bemoeilijkt zou worden. Een gebrek aan structurele middelen is dan ook een terugkerend thema in gesprekken. Van doorslaggevend belang zou ook een ruimte zijn in de buurt, van waaruit activiteiten kunnen worden georganiseerd. In Complex 507 en in zekere zin ook het Spinozaplantsoen hebben bewoners dit gerealiseerd. Bewoners van de Halve Maan geven aan dat

het pand van Mitros aan het Herderplein een soortgelijke functie zou kunnen vervullen. In het Verdomhoekje lijken de moeizame onderlinge contacten tussen buurtbewoners een obstakel naar een succesvolle buurtorganisatie te zijn.

Een aantal besproken thema's spelen in meerdere buurten. Het belangrijkste voorbeeld hiervan is de problematiek rondom het vinden van een stage. In alle buurten is dit onderwerp van gesprek, waarbij wordt benadrukt dat het de ontwikkeling van jongeren raakt. Vanuit Complex 507 wordt daaraan toegevoegd dat het feit dat jongeren weinig perspectieven hebben, het voor hen ook aantrekkelijk maakt om het criminele pad op te gaan. Door de mediators in het Verdomhoekje is benoemd dat samenwerking met lokale ondernemers hierin kansen zou kunnen bieden. Het is wat dat betreft interessant dat een buurtorganisatie als WWW specifiek toenadering zoekt tot deze ondernemers.

Drugshandel en -misbruik zijn andere thema's die door bewoners van verschillende buurten wordt aangekaart. Zowel in het Verdomhoekje als het Spinozaplantsoen uiten bewoners hun zorgen over de overlast die zich met zich meebrengt, en de negatieve invloed die dit op de in buurten opgroeiende kinderen zou hebben. Het is wat dat betreft opvallend dat dit in het gesprek met de wijkagent (zie hoofdstuk 2) niet nadrukkelijk aan bod kwam.

In de buurten verschillen de ervaringen met bestaande instanties. De bewoners van het Verdomhoekje gaven aan wel bekend te zijn met sociaal makelaar van Me'kaar maar verder weinig kennis van en vertrouwen te hebben in instanties en de gemeente. Vanuit het Spinozaplantsoen wordt benoemd dat de sociaal makelaar daar te weinig *feeling* met de buurt heeft, omdat hij zelf niet uit de buurt komt. Ook in de Halve Maan wordt door de bewoners genoemd dat zij een sociaal makelaar missen die de buurt goed kent, zichtbaar is en actief op de bewoners af stapt.

Verder blijkt uit de case study van zowel het Verdomhoekje als Complex 507 dat er in beide buurten een gemis aan een plek is waar jongeren samen kunnen komen. In Complex 507 is die er al wel voor kinderen, maar mist een plek waar jongeren in het verlengde van het kinderwerk actief aan hun toekomst kunnen werken. Naast een plek voor samenkomst en activiteiten, zou het ook van belang zijn dat er een vertrouwenspersoon is waar jongeren bij terecht kunnen. De bewoners in Halve Maan uiten deze behoefte minder sterk. Er zijn immers wel organisaties waar jongeren en kinderen heen kunnen op het Herderplein. Wat vanuit Halve Maan juist genoemd wordt is het gebrek aan zichtbaarheid van de organisaties en het gebrek aan informatie over wat en wanneer activiteiten georganiseerd worden.

De Vreedzame aanpak komt in de verschillende buurten terug als een punt van aandacht. De mediators uit het Verdomhoekje benoemen dat de aanpak onvoldoende breed in de wijk is geïmplementeerd en vanuit Spinoza Presenteert: wordt gesignaleerd dat de aanpak onvoldoende buiten de scholen wordt gehanteerd. Kinderen in Complex 507 geven zelf aan dat de Vreedzame School-aanpak niet werkt buiten school, er zou een meer diepgaande aanpak nodig zijn.

Een punt waar de buurten duidelijk van elkaar verschillen is interactie tussen verschillende bewoners(groepen). Waar in het Verdomhoekje bewoners weinig met elkaar in contact lijken te zijn en bewoners met een autochtone en met een niet-Nederlandse herkomst regelmatig tegenover elkaar zouden staan, wordt in Complex 507 juist heel positief gesproken over het multiculturele karakter van de buurt. In het Spinozaplantsoen wordt door Spinoza Presenteert: opgemerkt dat zij vooral kinderen met een Marokkaanse herkomst weten te bereiken. Kinderen met een autochtone of Turkse herkomst lijken minder behoefte te hebben aan de activiteiten van de organisatie. De interactie tussen de groepen blijft hierdoor geringer. Daarnaast lijkt een organisatie als Al Amal beter bij de wensen en behoeften van Marokkaans-Nederlandse bewoners aan te sluiten dan het

buurtteam. Ook in de Halve Maan werd door de bewoners benadrukt dat de interactie tussen bewoners met verschillende herkomst, soms moeilijk op gang komt. In Complex 507 wordt succesvolle interactie verbonden aan de mogelijkheid om ergens met elkaar samen te kunnen komen.

4. Kinderen aan het woord: enquête groep 7 & 8

Om meer inzicht te krijgen in de wensen en behoeften van kinderen die opgroeien in West zijn online en schriftelijk vragenlijsten afgenomen onder leerlingen van groep 7 en 8 van verschillende basisscholen in de wijk. De resultaten van deze enquête worden in dit hoofdstuk uiteengezet.

4.1. De respondenten

In totaal hebben 296 leerlingen meegedaan aan het onderzoek. Doordat de leerlingen de vragenlijst op papier hebben ingevuld, zijn echter niet altijd alle vragen beantwoord. Hierdoor varieert het aantal respondenten (n) per vraag enigszins.

Geslacht, leeftijd en school leerlingen

Van de respondenten is 45% een meisje en 55% een jongen. De leeftijden variëren van 9 tot 12 jaar waarbij het merendeel (84%) 10 of 11 jaar oud is. Leerlingen van verschillende basisscholen in Utrecht-West hebben meegedaan aan het onderzoek, een overzicht hiervan is te zien in figuur 1. Omdat niet bekend is hoeveel leerlingen er precies per school binnen de doelgroep vallen, kunnen geen harde uitspraken over de representativiteit van de uitkomsten worden gedaan. Wel kan worden gesteld dat de uitkomsten gezien de omvang van de respons een goede indicatie geven van de meningen van de doelgroep. De resultaten worden in de volgende paragrafen per onderwerp uiteengezet.

Figuur 1: Verdeling respons naar school (n=288)

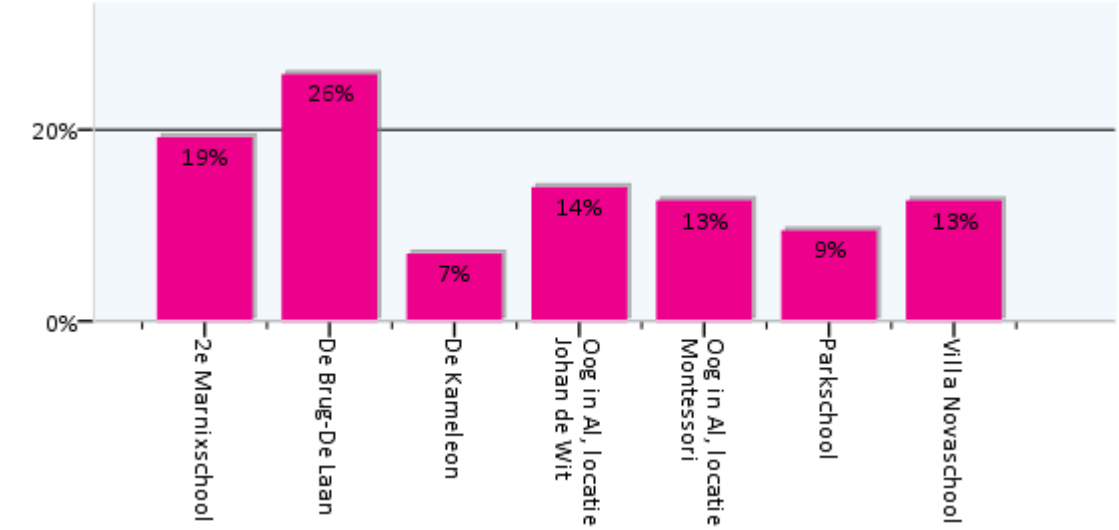

Bron: Labyrinth Onderzoek & Advies, 2016

4.2. Buurthuizen en naschoolse activiteiten

Opvallend veel kinderen geven aan nooit een buurthuis te bezoeken (81%). Om een beter beeld te krijgen naar welke buurthuizen de overige 57 kinderen gaat, zijn in figuur 2 de percentages berekend op basis van het aantal respondenten dat wel naar een buurthuis zegt te gaan. De meeste respondenten die naar een buurthuis gaan, hebben een antwoord gegeven via de

antwoordcategorie ‘Anders, namelijk’. Hierbij komen ‘Fantaziehuis’, ‘Wishing Well West’ en ‘Cereolfabriek / Wilde Westen’ als antwoorden veel voor. Deze zijn daarom als nieuwe antwoordcategorie is opgenomen.

Figuur 2: Ga je wel eens naar een van de volgende buurthuizen? (n=57)

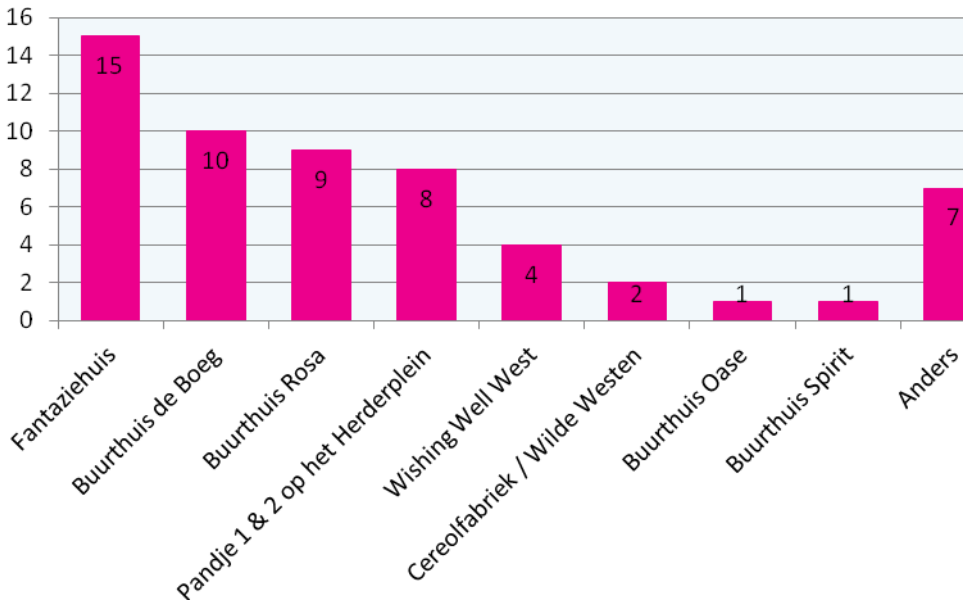

Bron: Labyrinth Onderzoek & Advies 2016

**Respondenten konden meerdere antwoorden geven, gemiddeld zijn er 1,07 antwoorden gegeven per respondent.*

De leerlingen is vervolgens gevraagd wat zij na school of in het weekend doen. Op deze vraag gaven de respondenten gemiddeld 4 antwoorden. In figuur 3 is te zien dat driekwart (76%) van de respondenten aangeeft dat zij buitenspelen. Daarnaast geven zij ook vaak aan dat zij sporten bij een vereniging of club (67%), met vriendjes/vriendinnetjes thuis spelen (66%) en computerspelletjes spelen (54%). Verder geeft een derde van de leerlingen aan dat zij boeken leest (33%) en bijna een derde (31%) bezoekt zijn of haar familie. Opvallend is dat bij deze vraag opnieuw blijkt dat zeer weinig kinderen activiteiten bij een buurthuis doen. Uit de antwoorden die zijn gegeven bij de antwoordcategorie ‘Anders, namelijk’, blijkt ook dat de respondenten aangeven dat zij huiswerk maken, tekenen/knutselen en naar de buitenschoolse opvang gaan.

Figuur 3: Wat doe je meestal na school of in het weekend? (n=295)

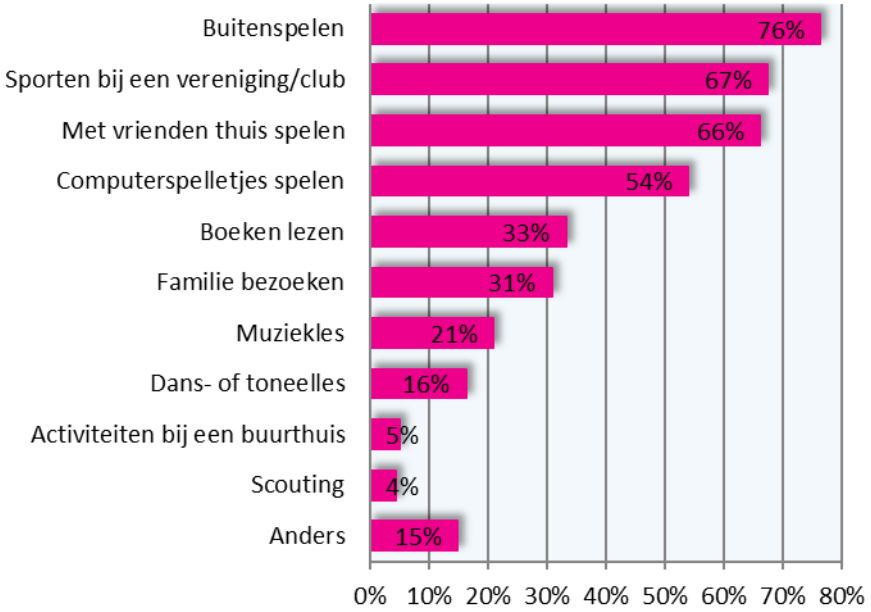

Bron: Labyrinth Onderzoek & Advies 2016
**Respondenten konden meerdere antwoorden geven, gemiddeld zijn er 3,9 antwoorden gegeven per respondent.*

De kinderen is tevens de open vraag gesteld waar deze naschoolse activiteiten plaatsvinden. Veel kinderen geven aan dat zij thuis boeken lezen en met vriendje(s)/vriendinnetje(s) spelen of computerspelletjes spelen. Daarnaast is voetbalvereniging PVC Utrecht zeer populair onder de jongens en sporten velen bij sportvereniging Zwaluwen waarvan de meesten in de hockeyclub zitten. De populaire plek waar leerlingen muziek- of dansles volgen is de Cereolfabriek.

Ook is aan de kinderen gevraagd welke naschoolse activiteiten zij zouden willen doen die zij op dit moment niet doen. Veel kinderen beantwoorden deze open vraag met het antwoord dat zij zouden willen zwemmen, voetballen, tennissen en kickboksen. Andere antwoorden die vaak naar voren komen zijn dans- en muziekles volgen. Veel kinderen geven ook aan dat zij geen andere naschoolse activiteiten zouden willen doen die zij op dit moment niet doen.

U-Pas

Sommige naschoolse activiteiten kosten (veel) geld en niet elke ouder kan dat betalen. Er is daarom ook aan de kinderen gevraagd of zij wel eens gebruik maken van de U-pas om aan activiteiten mee te doen om inzicht te krijgen in hoeverre de pas door de kinderen gebruikt wordt dan wel bekend is. In figuur 4 is te zien dat 14% van de respondenten na schooltijd of in het weekend gebruik maakt van de U-pas. 41% zegt geen gebruik te maken van de U-pas en het vaakst (45%) is geantwoord dat de kinderen niet weten wat de U-pas is.

Figuur 4: Maak je wel eens gebruik van de U-pas als je dingen na school of in het weekend gaat doen? (n=296)

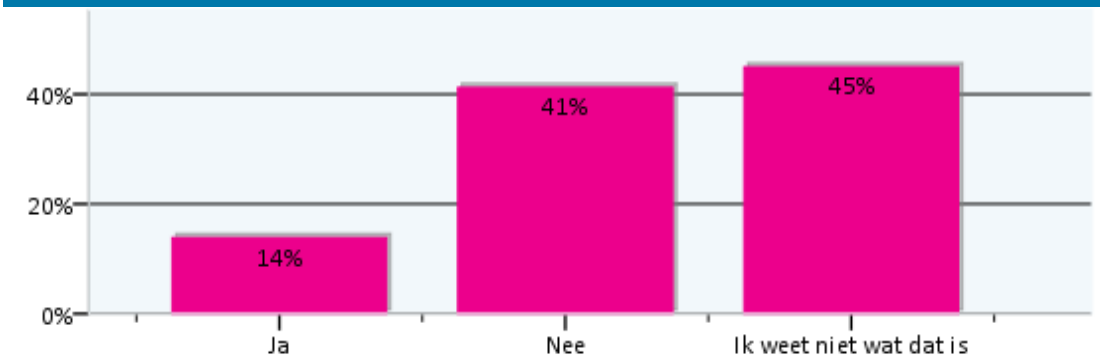

Bron: Labyrinth Onderzoek & Advies 2016

4.3. Buitenspelen, speelplekken en veiligheid

Zoals al blijkt uit de antwoorden op de vraag wat de leerlingen na schooltijd graag doen, is buitenspelen een populaire activiteit. Aan de respondenten is gevraagd waar zij spelen als zij buitenspelen om zo inzicht te krijgen in wat populaire plekken zijn voor de kinderen. Respondenten hebben gemiddeld ruim 3 antwoorden gegeven op de vraag op welke plekken zij in hun buurt buitenspelen. Het is duidelijk dat Park Oog in Al de meest favoriete plek is waar leerlingen buitenspelen (44%). Ook het Majellapark wordt door veel kinderen genoemd (31%). Veel kinderen die gebruik hadden gemaakt van de antwoordcategorie 'Anders, namelijk' gaven aan rondom hun huis te spelen. Daarom is dit als een aparte categorie opgenomen. Binnen de categorie 'Rondom mijn huis' vallen antwoorden zoals 'voor mijn huis', 'op straat', 'in mijn tuin' en 'pleintje bij mijn huis'. Daarnaast geeft slechts 1% (totaal 3 respondenten) aan nooit buiten te spelen. 29% van de respondenten geeft een antwoord via de antwoordcategorie 'Anders, namelijk'. Antwoorden die hierbij vaak naar voren komen (buiten rondom het huis) zijn 'Verdomhoekje', 'Spinozaplein' en 'Julianapark'.

Figuur 5: Op welke plekken in jouw buurt speel jij buiten? (n=290)

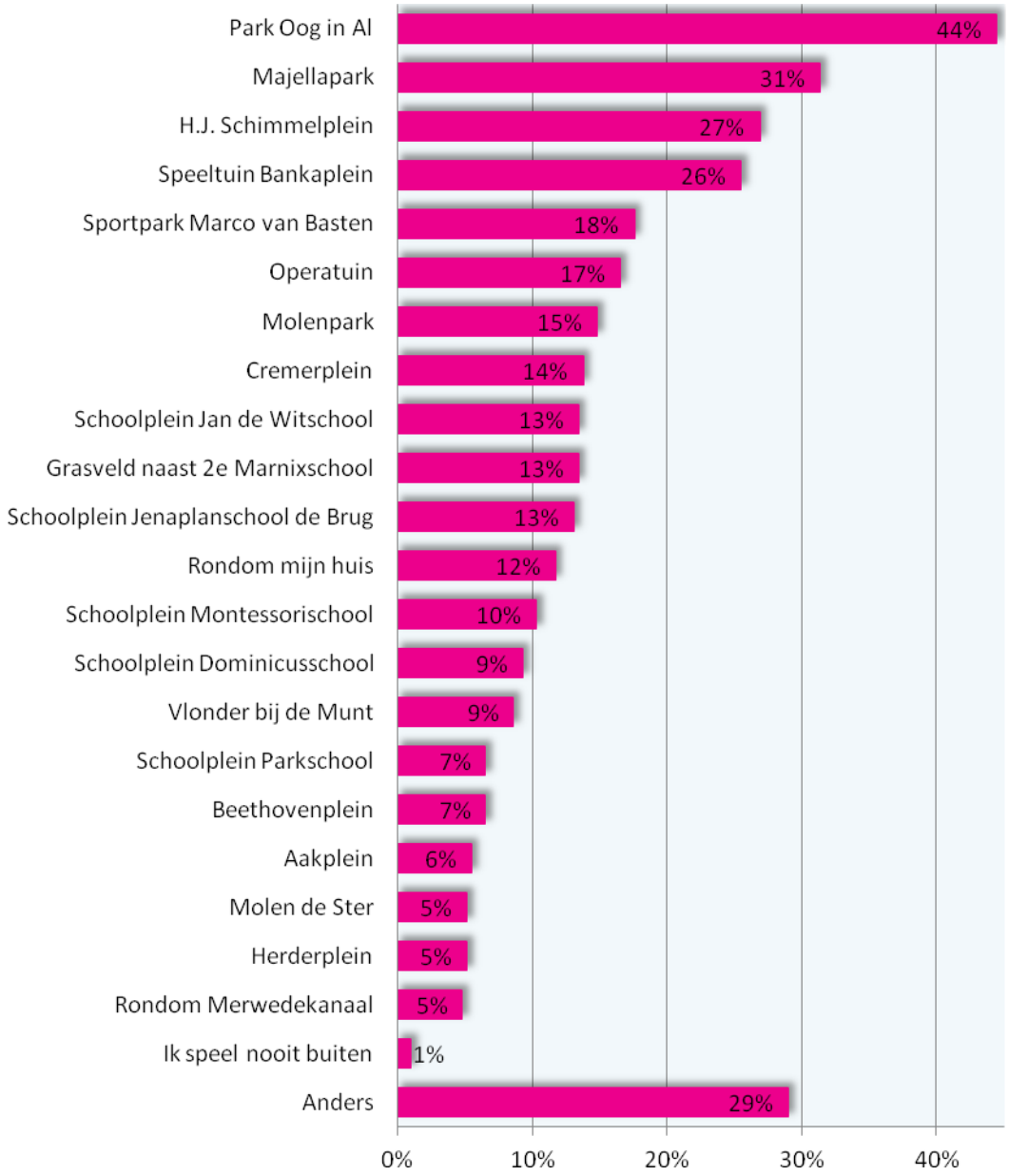

Bron: Labyrinth Onderzoek & Advies 2016

**Respondenten konden meerdere antwoorden geven, gemiddeld zijn er 3,35 antwoorden gegeven per respondent.*

De kinderen is ook gevraagd hoe blij zij zijn met de speelplekken in hun buurt. De antwoorden op deze vraag zijn veelal positief. De meeste kinderen zijn blij (39%) of heel blij (30%). Ruim een vijfde van de kinderen (22%) geeft aan een 'beetje blij' te zijn en het totale percentage dat 'niet blij' of 'helemaal niet blij' is, is slechts 9%.

Tevens is aan de kinderen de vraag gesteld wat er volgens hen verbeterd moet worden aan de speelplekken in hun buurt. Veel kinderen willen dat er voetbalkooien en meer speeltoestellen (vooral schommels en klimrekken) komen. Daarnaast vinden ze dat de speelplekken geschikter gemaakt moeten worden voor kinderen van hun leeftijd. Andere antwoorden die vaak genoemd zijn, zijn kunstgras en meer groen. Ook zijn er veel kinderen die zeggen dat er niets veranderd hoeft te worden.

Figuur 6: Hoe blij ben je met de speelplekken in jouw buurt? (n=286)

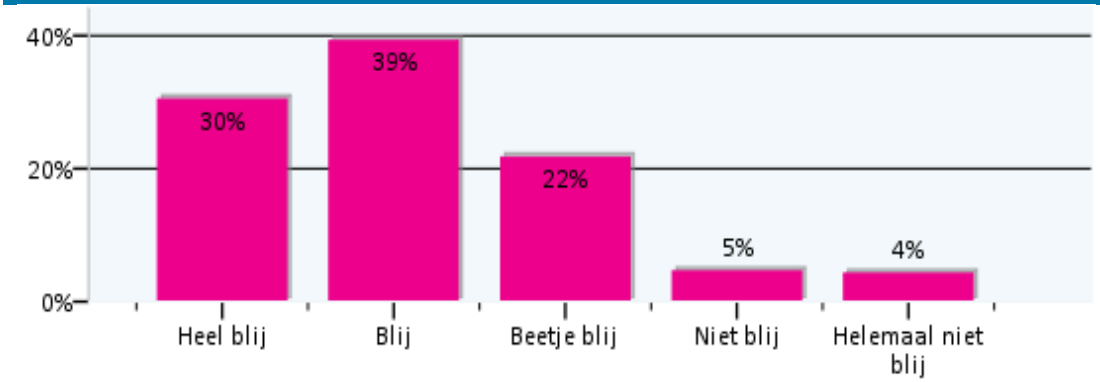

Bron: Labyrinth Onderzoek & Advies 2016

Aan de leerlingen is vervolgens gevraagd met wie ze naar de plekken gaan waar ze buiten spelen. In figuur 7 is te zien dat de meeste respondenten (84%) aangeven dat als zij naar een plek gaan om buiten te spelen, dit doen met hun vrienden. Daarnaast geeft 29% aan met hun broer(s) of zus(sen) te gaan en 12% met hun ouder(s). Slechts 8% gaat alleen naar de speelplek. Onder de antwoorden die zijn gegeven bij de antwoordcategorie 'Anders, namelijk' vallen familieleden zoals nichtjes, neefjes, ooms en tantes.

Figuur 7: Als je naar een plek gaat om buiten te spelen, met wie ga je daar dan heen? (n=288)

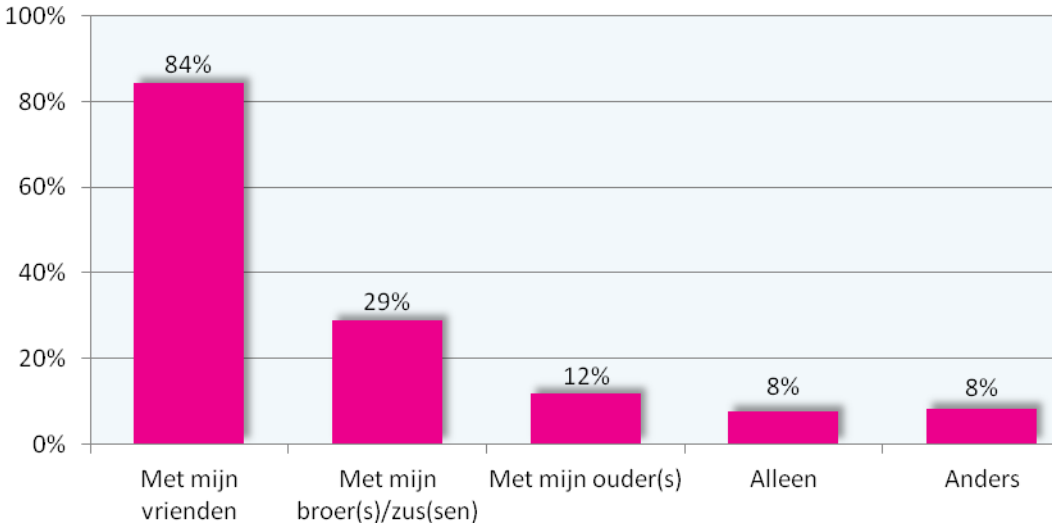

Bron: Labyrinth Onderzoek & Advies 2016

**Respondenten hebben meerdere antwoorden geven, gemiddeld zijn er 1,4 antwoorden gegeven per respondent.*

De meeste leerlingen geven aan dat zij zich onderweg naar een buitenspeelplek heel veilig (40%) of veilig (36%) voelen. Een vijfde deel (20%) van de leerlingen geeft aan dat zij zich noch veilig, noch onveilig voelt en slechts 4% voelt zich (heel) onveilig onderweg naar een plek om buiten te spelen.

Figuur 8: Hoe veilig voel je je als je naar een plek om buiten te spelen gaat? (n=287)

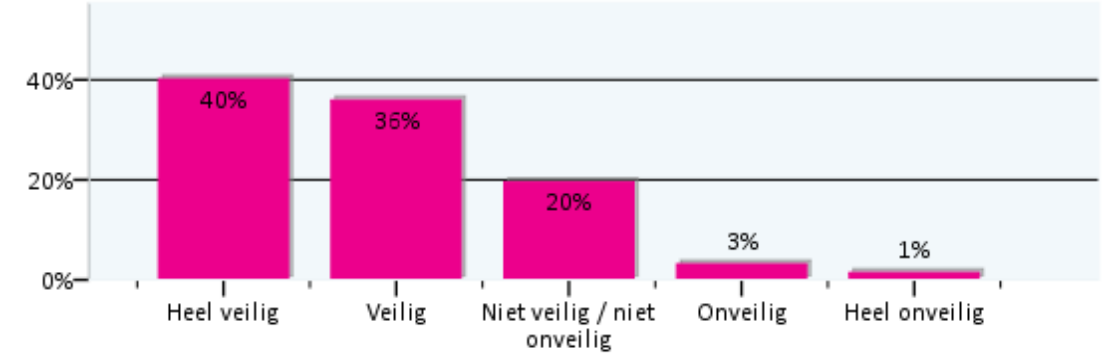

Bron: Labyrinth Onderzoek & Advies 2016

4.4. School en veiligheid

Bijna twee derde deel van de leerlingen (63%) gaat op de fiets naar school, 40% gaat lopend naar school. Daarnaast wordt 11% gebracht met de auto. Bij antwoordcategorie 'Anders, namelijk' worden verschillende soorten skateboards genoemd.

Figuur 9: Hoe ga je naar school? (n=288)

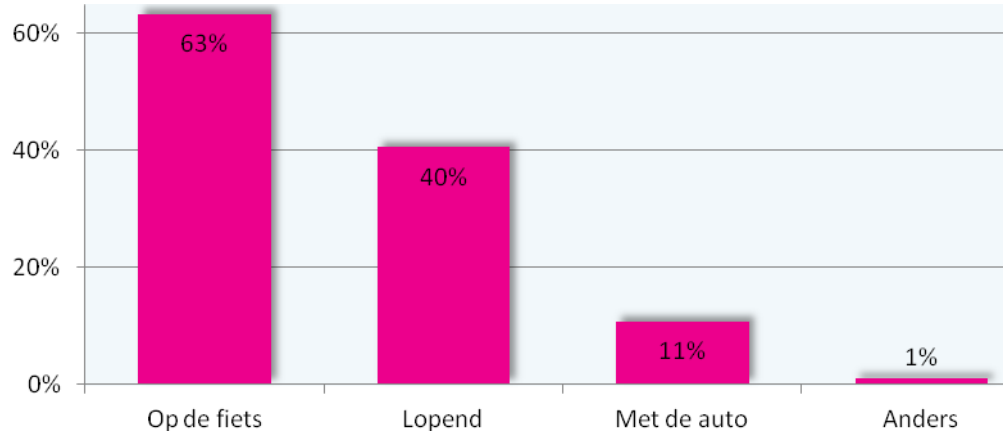

Bron: Labyrinth Onderzoek & Advies 2016

**Respondenten konden meerdere antwoorden geven, gemiddeld zijn er 1,16 antwoorden gegeven per respondent.*

Meer dan de helft (53%) van de leerlingen geeft aan dat zij zich onderweg naar school heel veilig voelt en 36% voelt zich veilig. Verder geeft 8% van de leerlingen aan dat zij zich noch veilig, noch onveilig voelt. Daarnaast zijn weinig respondenten (totaal 3%) die zich onderweg naar school onveilig of heel onveilig voelen. Hoewel de kinderen zich zowel onderweg naar buitenspeelplekken als onderweg naar school overwegend veilig voelen, voelen ze zich veiliger onderweg naar school dan naar de buitenspeelplekken.

Figuur 10: Hoe veilig voel je je onderweg naar school? (n=287)

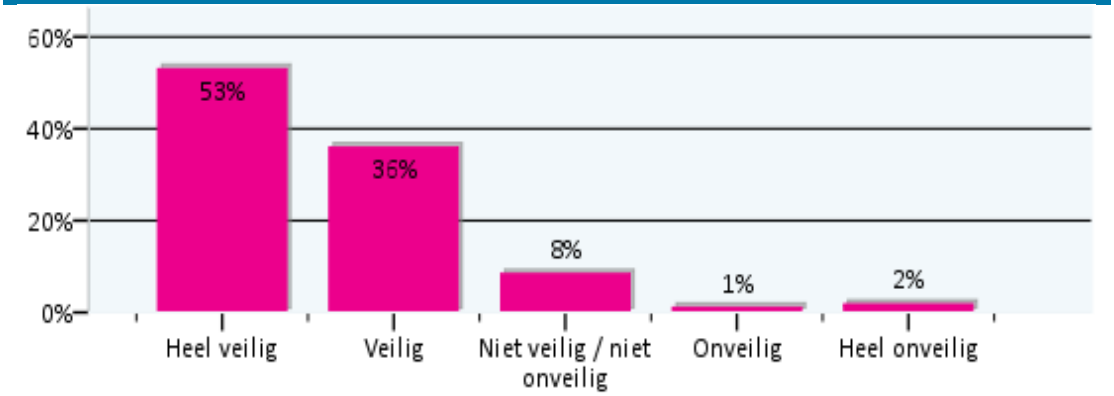

Bron: Labyrinth Onderzoek & Advies 2016

In de open antwoorden op de vraag wat er verbeterd moet worden zodat de respondenten zich onderweg naar school (nog) veiliger voelen, worden voornamelijk antwoorden gegeven zoals meer verkeersborden, zebrapaden, stoplichten, drempels en haaientanden. Daarnaast willen veel leerlingen minder auto's, dat auto's minder hard rijden en minder druk verkeer. Ook vindt een groot aantal kinderen dat er niets verbeterd hoeft te worden.

4.5. Verkeersoverlast en veiligheid

In figuur 11 is te zien dat bijna drie kwart van de leerlingen (73%) geen last heeft van het verkeer in hun buurt. Daarnaast heeft 5% van de respondenten een beetje last van het verkeer. Een kwart (26%) geeft aan last te hebben van het verkeer, waarvan de meesten (12%) het lastig vinden om over te steken door het verkeer. 6% van de leerlingen geeft via antwoordcategorie 'Anders, namelijk' een ander antwoord aan. Als antwoord komt voornamelijk 'het geluid van auto's' voor.

Figuur 11: Heb je last van het verkeer in jouw buurt? (n=282)

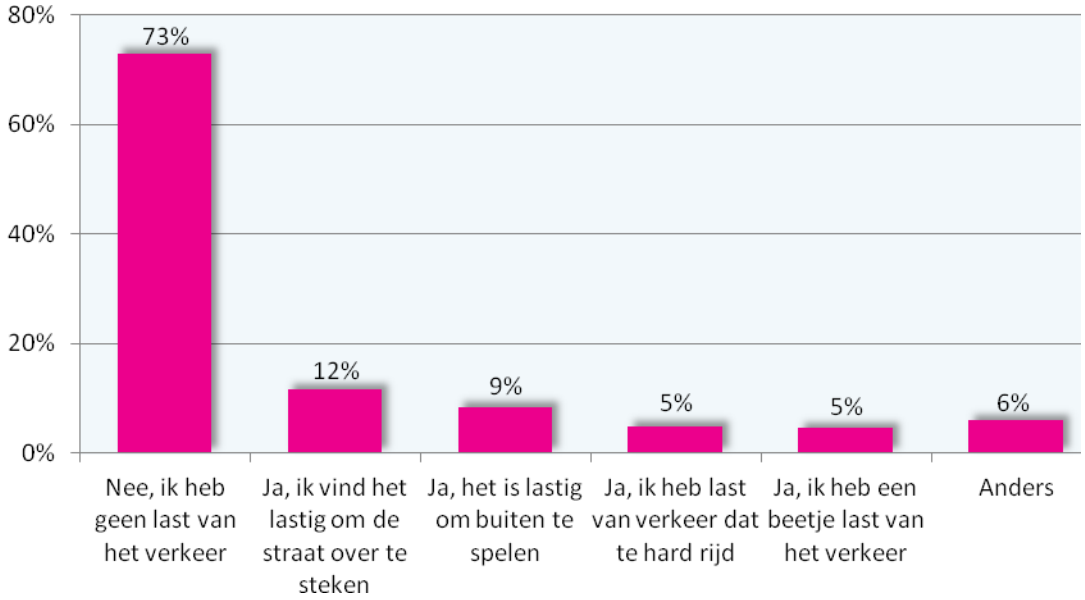

Bron: Labyrinth Onderzoek & Advies 2016

**Respondenten konden meerdere antwoorden geven, gemiddeld zijn er 1,09 antwoorden gegeven per respondent.*

De kinderen is tevens gevraagd wat er volgens hen zou moeten veranderen zodat zij (nog) minder last hebben van het verkeer. Leerlingen noemen hierbij veelal meer stoplichten, zebrapaden en drempels. Ook willen kinderen minder auto's en dat auto's en brommers minder hard rijden. Daarnaast vinden veel kinderen dat er niets veranderd hoeft te worden.

4.6. Ideeën om de buurt leuker te maken

Aan het einde van de vragenlijst is de vraag gesteld of de leerlingen nog ideeën hebben om de buurt leuker te maken. Ideeën die vaak genoemd zijn, komen overeen met de antwoorden voor het verbeteren van speelplekken namelijk: meer voetbalkooien, kunstgras- en voetbalvelden, speelplekken (voor oudere kinderen), speeltoestellen en meer groen.

4.7. Samenvattend

Samenvattend kan worden gesteld dat uit de enquête blijkt dat de meeste leerlingen geen buurthuis bezoeken en als het gaat om naschoolse activiteiten de meeste respondenten buitenspelen. Vooral Park Oog in Al en Majellapark zijn populair onder de leerlingen. Daarnaast sporten veel kinderen bij een vereniging of club na schooltijd. Verder zijn leerlingen over het algemeen tevreden met de speelplekken in hun buurt, maar hebben zij behoefte aan een voetbalkooi, meer speeltoestellen en meer speeltoestellen voor kinderen van hun leeftijd. Driekwart van de leerlingen voelt zich (heel) veilig als zij naar een plek gaat om buiten te spelen. Ook geven de meeste leerlingen aan dat zij zich onderweg naar school (heel) veilig voelen en geen last hebben van het verkeer in hun buurt. Echter, leerlingen vinden dat voor zowel een veiliger gevoel onderweg naar school als om te zorgen dat zij minder last hebben van het verkeer er onder andere stoplichten, zebrapaden en drempels moeten komen.

5. Concluderend

Wijkraad West ontvangt vanuit een aantal delen van Utrecht-West signalen rondom de positie van kinderen en jongeren in de wijk. Terwijl statistieken voor de gehele wijk op dit gebied over het algemeen positief zijn, is het mogelijk dat door deze cijfers meer lokale zaken aan de aandacht van het beleid ontsnappen. Met dit als uitgangspunt, heeft de wijkraad besloten in 2016 een wijkraadpleging te houden rondom het thema 'Opgroeien in West'. De wijkraad heeft Labyrinth gevraagd deze wijkraadpleging, in samenwerking met een aantal buurtorganisaties, uit te voeren.

De wijkraadpleging heeft de volgende doelstellingen:

- Wijkraad West wil inzicht in de diverse belemmeringen die kinderen en jongeren kunnen ervaren bij het opgroeien in West, inzicht in wie deze kinderen en jongeren zijn en in welke buurten deze belemmeringen met name spelen.
- Tegelijkertijd wil Wijkraad West inzicht in denkrichtingen op welke manier kansen ontstaan en waardoor genoemde 'opgroeienden' het maximale uit de mogelijkheden halen.

Teneinde deze doelen te bewerkstelligen kent de raadpleging drie onderzoeksvragen:

Tegen welke beperkingen lopen bestaande aanbieders van zorg en welzijn aan bij het begeleiden van kinderen en jongeren naar kansen voor ontwikkeling in Utrecht-West? In hoeverre sluit hun aanbod aan bij de huidige vraag van de kinderen en jongeren in de wijk?

Welke activiteiten ontplooien bestaande buurtorganisaties in Utrecht-West, voor wie, en spelen ze daarmee een rol om de kinderen en jongeren kansen binnen bereik te brengen?

In hoeverre kunnen deze organisaties dienen als 'best practice' voor andere buurten in Utrecht-West? En zo ja, op welke wijze? En in hoeverre kunnen op deze manier de beperkingen van bestaand aanbod zorg en welzijn worden opgevangen?

Labyrinth heeft voor dit onderzoek een aantal verschillende methoden ingezet. Allereerst zijn er diepte-interviews gehouden met professionals die in de wijk actief zijn op het gebied van jeugd en opgroeien. Daarnaast zijn in vier buurten in West, te weten Complex 507, het Spinozaplantsoen, het 'Verdomhoekje' en de Halve Maan individuele en groepsgesprekken gehouden met de doelgroep en professionals. Ook heeft er een online en schriftelijke enquête plaatsgevonden onder leerlingen van de groepen 7 en 8 van basisscholen in de wijk.

In Utrecht-West zijn op het gebied van opgroeien een aantal organisaties actief. Me'kaar levert in de wijk in opdracht van de gemeente sociaal makelaars. Stichting JoU is de stedelijke organisatie voor het jongerenwerk in de stad Utrecht en is daarmee ook in West actief. West kent daarnaast een Buurtteam Jeugd & Gezin, dat in principe het eerste contactpunt is voor hulpbehoevende gezinnen in de wijk. In buurten als Spinozaplantsoen en Complex 507 zijn buurtorganisaties actief die activiteiten ontplooien gericht op kinderen en jongeren. De organisatie in Complex 507 is ook in de buurten daaromheen actief, en vervult hier zelf het sociaal makelaarschap. Daarnaast kent de wijk acht basisscholen, een Turkse en Marokkaanse moskee die activiteiten gericht op kinderen en jongeren bieden en verschillende wijkagenten. Sommige organisaties in de wijk werken volgens de Vreedzame aanpak, maar niet allemaal.

Als antwoord op bovenstaande onderzoeksvragen kunnen een aantal conclusies worden geformuleerd. Zo kan worden gesteld dat van de gesproken organisaties die in de gehele wijk actief zijn, vooral Me'kaar aangeeft tegen beperkingen aan te lopen bij het begeleiden van kinderen en jongeren naar kansen voor ontwikkeling in de wijk. Deze beperkingen komen volgens de organisatie hoofdzakelijk voort uit teruggelopen gemeentelijke budgetten. Men maakt zich sterk zorgen over deze bezuinigingen, heeft het gevoel niet meer te kunnen investeren in duurzame relaties met de wijk en de grip op de jeugd kwijt te raken. Wat dat betreft is het sprekend dat in meerdere buurten ouders aangeven een sociaal makelaar dan wel aanspreekpunt te missen die de buurt goed kent, zichtbaar is en actief op de bewoners af stapt. Doordat de verantwoordelijkheid nu meer bij de burger zelf wordt gelegd, hangt het aanbod af van de inzet en capaciteiten van individuele bewoners en de middelen die tot hun beschikking worden gesteld. Op basis van dit onderzoek blijken geringe sociale cohesie, onvoldoende professionele ondersteuning en vooral een gebrek aan (betaalde) tijd hierin obstakels te vormen.

Alhoewel de andere gesproken organisaties die in de gehele wijk actief zijn (dus niet de buurtorganisaties) aangeven in hun eigen werk niet met beperkingen te maken te hebben, beamen de meeste wel de beperkingen waar Me'kaar mee te maken zou hebben. Ook staat talentontwikkeling van kansarme jeugd volgens verschillende organisaties sinds de bezuinigingen flink onder druk. Zo geven zowel de medewerkers van het buurtteam, Me'kaar als ook de lokale buurtorganisaties aan dat er in de wijk op dit moment onvoldoende aanbod is van talent-specifieke buitenschoolse activiteiten, zoals sport en muziekles, die te bekostigen zijn voor ouders met een beneden gemiddeld inkomen. De buurtorganisatie in Complex 507 biedt dit wel aan, maar zou vanwege beperkte middelen niet aan de grote vraag kunnen voldoen. Daarnaast zou een dergelijk aanbod niet in elke buurt voldoende aanwezig zijn. Opvallend is dat de gesproken medewerker van het jongerenwerk in de wijk een stuk minder pessimistisch is en aangeeft positief te staan tegenover het vraaggericht werken dat momenteel de standaard is.

De bestudeerde buurtorganisaties in West bieden beide uiteenlopende activiteiten gericht op kinderen en jongeren. Ook volwassenen worden bediend. Wishing Well West fungeert in en om hun buurt als sociaal makelaar. Beide organisaties zijn sterk afhankelijk van de inzet van vrijwilligers, en geven hun aanbod vorm op basis van de vraag in de buurt. Volgens beide organisaties bieden ze kinderen en jongeren kansen die ze anders niet zouden krijgen. Het gaat dan onder andere om taal- en creatieve ontwikkeling, het faciliteren van ontmoeting tussen verschillende buurtbewoners en stimuleren van sociale cohesie.

Opvallend is dat volgens de gesproken buurtorganisaties het niet de recente bezuinigingen op welzijn zijn die hun hebben aangezet tot het ontwikkelen van activiteiten. Zij spreken van een proces van decentralisatie dat zich al veel langer voltrekt, sinds de sluiting van de lokale buurthuizen in de jaren '80. Zij geven aan dat ook voor de recente bezuinigingen het welzijn te weinig in hun wijk aanwezig was, en ze daarom besloten hebben zelf het initiatief te nemen.

Aan de ene kant zou men kunnen stellen dat de bewoners van het Spinozaplantsoen en Complex 507 (en daaromheen) van geluk mogen spreken dat de organisaties in hun buurt zijn ontstaan en er hier dus bewoners zijn die hun weg kennen door het eerder genoemde doolhof naar financiering. In andere buurten is hiervan geen sprake, onder andere vanwege een gebrek aan sociale cohesie. Wil men de andere buurtorganisaties als voorbeeld nemen, dan is dit een belangrijke voorwaarde. De eerder genoemde locatiegebondenheid van voorzieningen hangt dan ook samen met in hoeverre er in een buurt voldoende voedingsbodem voor zelforganisatie is. De gesproken buurtorganisaties geven echter zoals gezegd beide aan onvoldoende middelen te hebben om structureel in te kunnen spelen op de vraag die er in hun buurten ligt. Er kan dan ook worden geconcludeerd dat buurtorganisaties een rol lijken te kunnen spelen in het begeleiden van kinderen en jongeren naar

kansen voor ontwikkeling in Utrecht-West, maar dat ook zij, mits ze zich willen richten op kinderen van ouders met beperkte middelen, afhankelijk zijn van de budgetten die beschikbaar worden gesteld door met name de gemeente. Financiering vanuit externe fondsen biedt soms uitkomst, maar is meestal te weinig structureel om een organisatie te verduurzamen.

Een specifieke probleem wat in veel gesprekken aan bod is gekomen, is de moeite die jongeren met een bi-culturele achtergrond hebben met het vinden van een stage en/of een baan. Alhoewel uit meerdere onderzoeken blijkt dat dit probleem zeker niet alleen in West speelt, vormt het wel een zeer belangrijke belemmering in het opgroeien van jongeren in de wijk, en zou het een push-factor zijn op het gebied van criminaliteit.

Op het eerste gezicht staan de hiervoor genoemde problemen enigszins haaks op de uitkomsten van de enquête die is gehouden onder de leerlingen van de bovenbouw van de basisscholen in de wijk. Deze geven een duidelijke indicatie dat de kinderen veelal tevreden zijn over voorzieningen in de wijk. Ook lijken de kinderen over het algemeen positief over de veiligheid in de wijk. Wel kan worden gesteld dat een beperkt deel van de kinderen gebruik lijkt te maken van de aanwezig voorzieningen, aangezien slechts een vijfde van hen aangeeft een buurthuis te bezoeken. Alhoewel op basis hiervan niet kan worden vastgesteld of de vraag naar dergelijke plekken onder kinderen ontbreekt, is dit lage percentage op zijn minst opvallend te noemen. Tegelijkertijd geeft twee derde van de kinderen aan na school bij een club te sporten. Dat er vraag is naar sporten is dus zeker. In hoeverre het aanbod voldoende aansluit bij de vraag, valt op basis van de gesprekken met lokale organisaties te betwijfelen, waarbij wachtlijsten, ouders met onvoldoende middelen om hun kinderen te laten sporten en discriminatie punten van aandacht zijn.

Daarnaast blijkt dat 75% van de geënquêteerde kinderen nog altijd na schooltijd buiten speelt. Uit de gevoerde gesprekken in het Verdomhoekje, de Halve Maan en het Spinozaplantsoen bleek het gebrek aan goede mogelijkheden om buiten te spelen. Er zou te weinig ruimte zijn om veilig buiten te spelen. Dit zijn precies de plekken die door slechts een klein deel van de kinderen worden genoemd als plek om buiten te spelen. Als verbetering wordt door de kinderen benoemd dat er meer speeltoestellen en voetbalkooien zouden mogen komen, vooral gericht net iets oudere kinderen tussen de 10 – 14 jaar.

Bijlage 1: Topiclijst aanbieders

Doelstellingen:

- Wijkraad West wil inzicht in de diverse belemmeringen die kinderen en jongeren kunnen ervaren bij het opgroeien in West, inzicht in wie deze jongeren zijn en in welke buurten deze belemmeringen met name spelen.
- Tegelijkertijd wil Wijkraad West inzicht in denkrichtingen op welke manier kansen ontstaan en waardoor genoemde opgroeienden het maximale uit de mogelijkheden halen.

Onderzoeksvragen:

- Tegen welke beperkingen lopen bestaande aanbieders van zorg en welzijn bij het begeleiden van kinderen en jongeren naar kansen voor ontwikkeling aan? In hoeverre sluit hun aanbod aan bij de huidige vraag van de kinderen en jongeren in de wijk?
- Welke activiteiten ontplooien bestaande buurtorganisaties, voor wie, en spelen ze daarmee een rol om de kinderen en jongeren kansen binnen bereik te brengen?
- In hoeverre kunnen deze organisaties dienen als 'best practice' voor andere buurten? En zo ja, op welke wijze? En in hoeverre kunnen op deze manier de beperkingen van bestaand aanbod zorg en welzijn worden opgevangen?

Algemeen

- Functie, welke organisatie, werkervaring, specifiek met betrekking tot de wijk West en jeugd?
- Zijn kinderen en jongeren volgens u een bijzondere doelgroep en/of risicogroep in West? Waarom?
- Wat zijn volgens u actuele thema's die spelen rondom jeugd in West? Wat gaat er goed? Wat kan er beter?
- Uitsplitsing naar verschillende groepen? Bijvoorbeeld naar leeftijd, buurt, opleidingsniveau, etniciteit? GESLACHT!
- Verschillen binnen de wijk? Doorvragen op Halve Maan, Spinozaplantsoen, Verdomhoekje, Complex 507.

Onderstaande topics gaan over organisatie zelf, maar waar relevant ook vragen naar wijkbreed/andere organisaties.

Bereikbaarheid

- Hoe wordt jeugd door uw organisatie bereikt? (schriftelijk/telefonisch, periodieke afspraak, indicatie/doorverwijzing, eigen initiatief/via inloop?)
- Welke jeugd wordt bereikt (wat is de doelgroep)?
- Soort contact (persoonlijk consult, inloop, groepsactiviteit). Frequentie?
- Vindt u dat de jeugd goed wordt bereikt? (zijn er cijfers bekend?) Wie wel, wie niet (bijv. verschillen in etnische groepen, generaties, SES e.a.) Wanneer wel, wanneer niet?
- Zijn jeugd en ouders goed geïnformeerd over de functie en het aanbod van uw organisatie? Hoe worden zij geïnformeerd (brief, folder, mondeling, internet)? Wat werkt wel, wat niet?
- Zijn er speciale activiteiten om jeugd en ouders te bereiken? Zou dat nodig zijn? Waarom?

- Is de jeugd volgens u tevreden over hoe zij bereikt worden door uw organisatie? Waar blijkt dat uit?
- Wat zou de bereikbaarheid kunnen verbeteren (denk ook aan gebouw, organisatie, beeldvorming, herkenbaarheid, wijze informatievoorziening)?
- Wat zou u willen weten van de jeugd en ouders om de bereikbaarheid te kunnen verbeteren? Welke vragen zou u hen willen stellen?

Toegankelijkheid

- Denkt u dat de jeugd tevreden is over de toegankelijkheid van het aanbod van uw organisatie? Waar wel, waar niet? Waar blijkt dat uit?
- Denkt u dat de manier waarom uw aanbod is georganiseerd aansluit bij de behoeften van de jeugd en ouders? Waar wel, waar niet? Wat zou nodig zijn? Wat weten we nog niet?
- Vindt u dat professionele instrumenten die u gebruikt goed aansluiten bij de jeugd?
- Welke belemmeringen signaleert u in de toegankelijkheid (praktisch, organisatorisch)?
- Zijn er speciale inspanningen of activiteiten om de toegankelijkheid voor de jeugd en ouders te vergroten? (bijv. aangepast foldermateriaal, speciale programma's/bijeenkomsten, integratie aanbod met andere organisaties). Hebben zij effect?
- Wat zou nodig zijn om de toegankelijkheid te verbeteren?
- Wat zou u willen weten van de jeugd en ouders om de toegankelijkheid te verbeteren? Welke vragen zou u hen willen stellen?

Aanbod (m.b.t. inhoud)

- Vindt u dat het inhoudelijke aanbod aansluit bij de jeugd en ouders? Welke onderwerpen worden behandeld?
- Wat vinden de jeugd en ouders belangrijk in het aanbod? Waaruit blijkt dat? Waar liggen hun behoeften?
- Welke knelpunten signaleert u in het inhoudelijk aanbod?
- Waar hebben de knelpunten in het inhoudelijk aanbod mee te maken?
- Wat vindt u van de aansluiting van het inhoudelijk aanbod op de doelgroep? Heet dit aanbod het beoogde effect? Waar blijkt dit uit?
- Wat zou er verbeterd kunnen worden in het inhoudelijk aanbod?
- Wat zou u willen weten van jongeren en ouders om het inhoudelijk aanbod te verbeteren? Welke vragen zou u hen willen stellen?
- Zijn er voldoende locaties/ontmoetingsplekken voor kinderen / jongeren in West? Waarom wel / niet? Waar wel / niet?

Deskundigheid professionals

- Houdt u in uw werkwijze rekening met jeugd en ouders? Hoe? Waar blijkt dit uit?
- Bent u speciaal geschoold in het werken met jeugd en ouders? Zo ja, hoe?
- Voelt u zich professioneel toegerust voor de hulpverlening aan de jeugd en ouders? Waar merkt u dat aan?
- Waar signaleert u knelpunten/tekorten in professionele competenties naar jeugd en ouders?
- Wordt u door uw organisatie speciaal begeleid of ondersteund in het werken met jeugd en ouders? Waarom? Hoe? Helpt het en waar blijkt dat uit?
- Is er binnen uw organisatie een vast aanbod voor professionals aan jeugd-scholing? Hoe ziet dit er uit? Wat is de inhoud van de training? Voorbeeld?
- Heeft u behoefte aan deskundigheidsbevordering ten aanzien van het werken met jeugd?

- Waar zou u aandacht aan willen besteden in een training?
- Wat moet er minimaal aan bod komen? Welke vragen zouden gesteld moeten worden?
- Heeft u wensen t.a.v. de opzet en methoden (groep, uitwisseling, verdieping, inhoudelijke kennisbevordering)?

Deskundigheid professionals

- Heeft u in uw dagelijkse werk of uw organisatie ervaring met bewonersorganisaties? Zo ja, op welke manier?
- Kunnen dergelijke organisaties volgens u een rol spelen bij het vergroten van kansen voor kinderen en jongeren? Zo ja, op welke manier?

Afsluiting

- Zijn er nog onderwerpen vergeten, is er nog iets dat u wilt vertellen? Was u tevreden over het interview?

Bijlage 2: Topiclijst doelgroep

(Alles is nu in formele vorm geschreven. Naar jongeren toe meer informeel formuleren.)

Doelstellingen:

- Wijkraad West wil inzicht in de diverse belemmeringen die kinderen en jongeren kunnen ervaren bij het opgroeien in West, inzicht in wie deze jongeren zijn en in welke buurten deze belemmeringen met name spelen.
- Tegelijkertijd wil Wijkraad West inzicht in denkrichtingen op welke manier kansen ontstaan en waardoor genoemde opgroeienden het maximale uit de mogelijkheden halen.

Onderzoeksvragen:

- Tegen welke beperkingen lopen bestaande aanbieders van zorg en welzijn bij het begeleiden van kinderen en jongeren naar kansen voor ontwikkeling aan? In hoeverre sluit hun aanbod aan bij de huidige vraag van de kinderen en jongeren in de wijk?
- Welke activiteiten ontplooien bestaande buurtorganisaties, voor wie, en spelen ze daarmee een rol om de kinderen en jongeren kansen binnen bereik te brengen?
- In hoeverre kunnen deze organisaties dienen als 'best practice' voor andere buurten? En zo ja, op welke wijze? En in hoeverre kunnen op deze manier de beperkingen van bestaand aanbod zorg en welzijn worden opgevangen?

Kennismaking en introductie van het onderzoek

Topics die betrekking hebben op de aansluiting van het aanbod op de behoefte

- Inzicht in de problemen en behoeften van jeugd en ouders
  - Welke vraagstukken leven bij jeugd en ouders?
  - Wat zijn de oorzaken van de problemen?
  - Hoe lossen de meeste jeugdigen deze problemen op?
  - Eerst open vragen, later doorvragen naar bekende thema's (werkeloosheid, gebrek aan stageplekken, discriminatie, schooluitval, gebrek aan activiteiten, etc.)
- Aansluiting aanbod
  - Heeft u wel eens een cursus gevolgd of begeleiding gehad en zo ja: wat zijn uw ervaringen?
    - Wat was er goed aan?
    - Wat was er niet goed aan?
    - Wat heeft u toen gedaan (niet meer gekomen, aangegeven dat, enz.)?
    - Wat zou er kunnen verbeteren en wat zou u zelf kunnen doen?
- Anders (inventariseren van ideeën voor aanbod waar behoefte aan is).

Topics die betrekking hebben op de voorzieningen in de buurt

- Voorzieningen voor kinderen/jongeren in de buurt (kwantiteit, kwaliteit, bereikbaarheid/obstakels?)
  - Bekendheid en houding tegenover sportactiviteiten
  - Bekendheid en houding tegenover uitgaansgelegenheden
  - Bekendheid en houding tegenover ontmoetingsplekken (binnen en/of buiten)
  - Bekendheid en houding tegenover buurtcentrum (en de activiteiten)
  - Bekendheid en houding tegenover baankansen in de wijk?

- Bekendheid hulp bij scholing
- Bekendheid hulp bij vinden baan
- Bekendheid hulp bij gezinsproblemen

- Contact met andere kinderen/jongeren
  - Ontmoetingsplekken in de buurt → school, sportvereniging etc.
  - Wat wordt er gedaan met vrienden in de buurt?
- Houding tegenover de buurt
  - Leuke initiatieven?
  - Wat vindt je leuk aan de buurt?
  - Wat vindt je minder leuk aan de buurt?
  - Hoe tevreden ben je over de buurt?
- Aanbieders zorg en welzijn/buurtorganisaties
  - Bekendheid met organisaties (noem enkele organisaties met betrekking tot jeugdhulp, zoals: *Wishing Well West, Me'kaar, Buurtteam Jeugd en gezin/Lokalis, Wijkbureau?, Stichting JoU)*
- Wat wil en kan men zelf doen?
  - Wat heeft men daarvoor nodig?
  - Hoe moet dat vorm krijgen?

Topics die betrekking hebben op de bereikbaarheid organisaties

- Bekendheid
  - Weet u waar u moet zijn als u informatie zou willen hebben over [de ondersteuning van jeugd?]?
  - En wanneer er problemen zijn met opvoeding/ontwikkeling?
  - Weet u waarvoor u bij [naam lokale organisatie] terecht kunt?
  - Wat zou er nodig zijn waardoor u wel op de hoogte bent?
  - Wat zou [naam lokale organisatie] kunnen doen/ en wat zou u zelf kunnen doen?
- Effectieve voorlichting
  - (Hoe) wordt u doorgaans op de hoogte gesteld van het bestaan van de organisatie en het aanbod dat zij hebben?
  - Ervaringen qua: frequentie, inhoud, taalgebruik aansprekend?
  - Hoe zou dit beter kunnen?
  - Anders…?
- Vertrouwen
  - Als u over goede informatie beschikt over welke mogelijkheden er zijn, zou u dan gebruik maken van het aanbod? Zelf contact opnemen met de organisatie?
  - Wat zou maken dat u wel eerder contact opneemt?
- Materiele zaken
  - Afstand
  - Inrichting
  - Anders…?

Topics die betrekking hebben op de toegankelijkheid van de hulp

- Medewerkers
  - Denkt u dat medewerkers van [organisatie] voldoende:
    - Ervaring hebben met jongeren en ouders?
    - Kennis/vaardigheden hebben?
  - Zo ja/nee, waar blijkt dat uit? Wenselijk/hoe beter?
- Regelgeving
  - Hoe ervaart u het traject van contact opnemen tot uiteindelijke begeleiding, advies ontvangen/behandeld worden? Wat loopt goed/niet goed en hoe kan dit beter?

Afsluiting

Zijn er nog onderwerpen vergeten, is er nog iets dat u wilt vertellen? Was u tevreden over het interview?

Bijlage 3: Enquête leerlingen groep 7 en 8

Leuk dat je wilt meedoen met deze vragenlijst! De vragen gaan over speelplekken en veiligheid in jouw buurt. Vind je het leuk in je buurt? Of is er iets dat beter kan? Laat het ons weten, dan kan er wat aan worden gedaan!

Over jou

1. Ben je een jongen of een meisje?

□ Jongen
□ Meisje

2. Hoe oud ben je?

……

3. Op welke school zit je?

□ 2e Marnixschool
□ De Brug-De Laan
□ De Kameleon
□ Oog in Al, Johan de Witt
□ Oog in Al, Montessori
□ Parkschool
□ Van Asch van Wijckschool
□ Villa Novaschool

4. Wat is de postcode van je huis (vier cijfers en twee letters)?

……

Naschoolse activiteiten

De volgende vragen gaan over de dingen die je na school en in het weekend doet.

5. Ga je wel eens naar een van de volgende buurthuizen?
Je mag meerdere antwoorden geven.

□ Nee, ik ga nooit naar een buurthuis
□ Buurthuis Rosa
□ Pandje 1 & 2 op het Herderplein
□ Buurthuis Oase
□ Buurthuis Lukakop
□ Buurthuis de Boeg

□ Buurthuis Spirit
□ Anders, namelijk:
…….

6. Wat doe jij meestal na school of in het weekend (naschoolse activiteiten)?
Je mag meerdere antwoorden geven.

□ Muziekles
□ Sporten bij een vereniging of club
□ Activiteiten bij een buurthuis
□ Dans- of toneelles
□ Boeken lezen
□ Buitenspelen
□ Computerspelletjes spelen
□ Scouting
□ Familie bezoeken
□ Met vriendje(s)/vriendinnetje(s) thuis spelen
□ Iets anders, namelijk:
…….

7. Waar doe je deze naschoolse activiteiten?
Voor de antwoorden 'activiteiten in een buurthuis', 'buitenspelen', 'familie bezoeken' en 'met vriendje(s)/vriendinnetje(s) thuis spelen', hoef je deze vraag niet te beantwoorden.

……
……
……
……
……
……

8. Welke naschoolse activiteiten zou je graag willen doen, maar doe je nu niet?

……
……
……
……
……
……

9. Maak je wel eens gebruik van de U-pas als je dingen na school of in het weekend gaat doen?
□ Ja
□ Nee
□ Ik weet niet wat dat is

Speelplekken
De volgende vragen gaan over speelplekken in jouw buurt.

10. Op welke plekken in jouw buurt speel je buiten?

Je mag meerdere antwoorden geven. Als je niet precies weet hoe de plek heet, kan je hem omschrijven onder het antwoord 'op een andere plek, namelijk:.

□ Aakplein
□ Beethovenplein
□ Cremerplein
□ Grasveld bij Johan Wagenaarkade
□ Grasveld naast 2e Marnixschool
□ H.J. Schimmelplein
□ Hendrika van Tussenbroekplantsoen
□ Herderplein
□ Majellapark
□ Molen de Ster
□ Molenpark
□ Niasstraat
□ Operatuin
□ Park Oog in Al
□ Pleintje bij Antoniuskerk
□ Rondom Merwedekanaal tussen de Munt en de sluizen
□ Speeltuin Bankaplein
□ Schoolplein Dominicusschool
□ Schoolplein Jan de Witschool
□ Schoolplein Jenaplanschool de Brug
□ Schoolplein Montessorischool
□ Schoolplein Parkschool
□ Sportpark Marco van Basten
□ Victor Hugoplantsoen
□ Vlonder bij de Munt
□ Op een andere plek, namelijk:
…….

11. Hoe blij ben je met de speelplekken in jouw buurt?

□ □ □ □ □

12. Wat moet er volgens jou worden verbeterd aan de speelplekken in jouw buurt?
……
……
……
……
……
……

13. Als je naar een plek gaat om buiten te spelen, met wie ga je daar dan heen?
Geef hierbij het antwoord dat het vaakst voor komt.

□ Alleen
□ Met mijn vrienden
□ Met mijn ouders
□ Met mijn broers / zussen
□ Met andere mensen, namelijk:
……
……

14. Hoe veilig voel je je als je naar een plek om buiten te spelen gaat?

□ □ □ □ □

Verkeer

De volgende vragen gaan over het verkeer in jouw buurt.

15. Hoe ga je naar school?
Geef hierbij het antwoord dat het vaakst voor komt.

□ Lopend
□ Op de fiets
□ Met de auto
□ Met het openbaar vervoer

16. Hoe veilig voel je je onderweg naar school?

□ □ □ □ □

17. Wat zou er verbeterd moeten worden zodat je je (nog) veiliger voelt onderweg naar school?

……
……
……
……
……
……

18. Heb je last van het verkeer in jouw buurt?
Als je last hebt van het verkeer, mag je meerdere antwoorden geven waarom je er last van hebt.

□ Nee, ik heb geen last van het verkeer.
□ Ja, ik vind het lastig om over te steken.
□ Ja, het is lastig om buiten te spelen.
□ Ja, ik heb er om een andere reden last van. Namelijk:

……
……
……

19. Wat zou er moeten veranderen zodat je (nog) minder last hebt van het verkeer?

……
……
……
……
……
……

Tot slot

20. Heb je nog ideeën om jouw buurt leuker te maken?

……
……
……
……
……
……
……
……

Einde. Bedankt voor het invullen van de vragenlijst!

Bijlage 4: Cijfers

Tabel 2: Opgroeien in West – de cijfers

	West	Lombok, Leidscheweg	Nieuw Engeland, Schepenbuurt	Oog in al, Welgelegen	Utrecht
% 0 t/m 3 jarigen (2016)	16,5	14,1	17,4	19,2	16,1
% 4 t/m 11 jarigen (2016)	25,0	18,4	24,0	35,2	26,9
% 12 t/m 17 jarigen (2016)	14,1	10,4	12,2	20,9	16,3
% 18 t/m 24 jarigen (2016)	44,4	57,2	46,4	24,7	40,7
% dat doorstoomt naar Havo/Vwo (2013)	53,3	42,5	62,7	56,3	52,5
% jongeren 17 t/m 22 jaar met een startkwalificatie (2013)	94,4	95,4	95,0	90,0	93,4
% tevreden over basisonderwijs in de buurt (2015)	67	56	68	83	66
% ouders met (soms of vaak) opvoedings-problemen (2013)	17				21
% ouders dat opvoedings-ondersteuning wil (2011)	6	8	8	5	11
% ouders van kinderen onder de 12 jaar tevreden over speelgelegenheid in de buurt (2015)	66	53	78	69	63
% tevreden over jongerenvoorzieningen in de buurt (2015)	23	23	21	24	28
% vaak last van jongeren op straat in de buurt (2015)	21	30	14	9	10

	West	Lombok, Leidscheweg	Nieuw Engeland, Schepenbuurt	Oog in al, Welgelegen	Utrecht
% dat vindt dat jeugdproblematiek moet worden aangepakt (2015)	9	10	9	6	11
% dat zich verantwoordelijk voelt voor speel- en leefomgeving van kinderen in de buurt (2013)	72				69
% ouders dat gebruik maakt van geïndiceerde jeugdzorg (2014)	7				5
% actief betrokken bij kinderen in de buurt (2013)	41				40
% ouders dat zorgen heeft gehad over opvoeding	67	59	48	89	67

Bron: WistUData, 2016